

รายงานองค์ความรู้

การใช้การศึกษาเป็น **SOFT POWER** ในการพัฒนาประเทศ

กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานองค์ความรู้
การใช้การศึกษา เป็น Soft Power ในการพัฒนาประเทศ:
กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

สำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

379.593 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ร รายงานองค์ความรู้ การใช้การศึกษา เป็น Soft Power
ในการพัฒนาประเทศ: กรณีศึกษาจากต่างประเทศ
47 หน้า
ISBN. (e-book) 978-616-270-447-5
1. รายงานองค์ความรู้ 2. การศึกษา 3. Soft Power
4. กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

**รายงานองค์ความรู้ การใช้การศึกษา เป็น Soft Power ในการพัฒนาประเทศ:
กรณีศึกษาจากต่างประเทศ**

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 55/2566

ISBN. (e-book) 978-616-270-447-5

เผยแพร่ พฤศจิกายน 2566

ผู้เผยแพร่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้จัดทำ สำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2538 2539

โทรสาร 0 2243 8330

Website: <http://www.onec.go.th>

คำนำ

รายงานองค์ความรู้ “การใช้การศึกษา เป็น Soft Power ในการพัฒนาประเทศ: กรณีศึกษาจากต่างประเทศ” โดยเลือกศึกษาแนวปฏิบัติจากประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและนโยบาย รูปแบบ และวิธีการดำเนินงาน ตลอดจนมูลเหตุสู่ความสำเร็จ สำหรับเป็นแนวทางในการที่ประเทศไทยจะสามารถประยุกต์ใช้แนวทางดังกล่าวในการพัฒนาประเทศได้อีกทางหนึ่ง

“Soft Power” หรือ อำนาจอ่อน คือ ความสามารถในการจูงใจหรือการทำให้กลุ่มเป้าหมายคล้อยตาม และสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและแนวปฏิบัติด้วยวิธีการนุ่มนวล มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ วัฒนธรรม (Culture) ค่านิยม (Value) และนโยบายต่างประเทศ (Foreign Policy) ดังนั้น “การศึกษา” จึงถือเป็น Soft Power ประเภทหนึ่งเช่นกัน โดยพบว่ามีรูปแบบการดำเนินการในหลายลักษณะ เช่น การจัดการศึกษานานาชาติ (International Education) โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา การเผยแพร่การศึกษาผ่านภาษาและวัฒนธรรมในต่างประเทศ นอกจากนี้จะได้ศึกษาวิชาการตามแต่ละคนสนใจ บุคคลเหล่านั้นยังได้ซึมซับเอาทรัพยากรที่เป็น Soft Power ของประเทศ อาทิ ภาษา ค่านิยม อัตลักษณ์ และวิธีการดำเนินชีวิตที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทางการศึกษา (Education Mobility) ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการจัดทำนโยบายและองค์ความรู้การศึกษาที่มีความทันสมัยสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ช่วยพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรายงานชิ้นนี้ให้มีความสมบูรณ์ ท้ายสุดนี้สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านทุกท่านจะได้ใช้ประโยชน์จากรายงานฉบับนี้เพื่อการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยในอนาคต

(นายสุเทพ แก่งสันเทียะ)
เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า	
1	ความเป็นมา/ประเด็นปัญหา	1
2	นิยามและขอบเขตของการใช้การศึกษา เป็น Soft Power ของต่างประเทศ	4
	2.1 ความหมายและขอบเขตของ Soft Power	4
	2.2 นิยามและขอบเขตของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power	8
3	แนวคิดและนโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา	9
	3.1 นโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศสหรัฐอเมริกา	9
	3.2 นโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเยอรมนี	10
	3.3 นโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศจีน	11
	3.4 นโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศญี่ปุ่น	12
	3.5 นโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้	12
4	รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา	13
	4.1 รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศสหรัฐอเมริกา	13
	4.2 รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเยอรมนี	15
	4.3 รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศจีน	15
	4.4 รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศญี่ปุ่น	16
	4.5 รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้	17
5	ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา	18
	5.1 ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศสหรัฐอเมริกา	18
	5.2 ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเยอรมนี	20
	5.3 ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศจีน	21

สารบัญ (ต่อ)

5.4	ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศญี่ปุ่น	23
5.5	ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้	23
6	มูลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา	24
6.1	มูลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศสหรัฐอเมริกา	24
6.2	มูลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเยอรมนี	25
6.3	มูลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศจีน	26
6.4	มูลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศญี่ปุ่น	26
6.5	มูลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้	27
6.6	การวิเคราะห์และสังเคราะห์จุดร่วมและจุดต่างของมูลเหตุแห่งความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power	27
7	วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการศึกษา/ข้อค้นพบของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา	30
7.1	การวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านนโยบายและแนวคิดในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา	30
7.2	การวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านรูปแบบและวิธีการในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา	30
7.3	การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสำเร็จของประเทศที่เป็นกรณีศึกษาในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ตามตัวชี้วัด	31
8	สรุปผลการศึกษา	37
	รายการอ้างอิง	39
	คณะผู้จัดทำ	46

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แหล่งที่มาของ Soft Power	4
2 หัวข้อและตัวชี้วัดที่สื่อถึงการใช้การศึกษาเป็น Soft Power	8
3 ประเด็นเกี่ยวกับมูลเหตุแห่งความสำเร็จจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากประเทศที่เป็นกรณีศึกษา	28
4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านนโยบายและแนวคิดในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา	30
5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านรูปแบบและวิธีการในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา	31
6 อันดับของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในแต่ละประเทศ	34
7 จำนวนนักเรียน นักศึกษาแลกเปลี่ยนของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา	35
8 จำนวนบทความทางวิชาการที่ตีพิมพ์ 5 ปีย้อนหลัง (2018 – 2022)	36
9 ยอดขายหนังสือสำหรับการศึกษาต่อปี	37

สารบัญรูปร่างภาพ

ภาพที่	หน้า	
1	ตัวชี้วัดของ Soft Power โดย Jonathan McClory	5
2	กลยุทธ์เน้น Soft Power ของประเทศไทย	7
3	จำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศต่าง ๆ	19
4	สัดส่วนของระดับการศึกษาที่เข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติในประเทศสหรัฐอเมริกา	19
5	รายได้จากการขายหนังสือสำหรับการศึกษา	20
6	สัดส่วนของระดับการศึกษาที่เข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติในประเทศเยอรมนี	21
7	สัดส่วนของระดับการศึกษาที่เข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติในประเทศจีน	22
8	จำนวนบทความทางวิชาการที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ 2018 ถึง 2022	22
9	สัดส่วนของระดับการศึกษาที่เข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติในประเทศญี่ปุ่น	23
10	สัดส่วนของระดับการศึกษาที่เข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติในประเทศเกาหลีใต้	24
11	แผนภูมิเปรียบเทียบคะแนน PISA ปี ค.ศ. 2018	33

การใช้การศึกษา เป็น Soft Power ในการพัฒนาประเทศ: กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

1. ความเป็นมา/ประเด็นปัญหา

Joseph Nye นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันเป็นผู้คิดค้นทฤษฎี Soft Power ได้ให้นิยามของทฤษฎีดังกล่าวว่าหมายถึง อำนาจที่เกิดจากการสร้างเสน่ห์หรืออำนาจในการโน้มน้าวด้วยทรัพยากรเชิงอำนาจที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ วัฒนธรรม ค่านิยม และนโยบายต่างประเทศ ซึ่งแตกต่างจากอำนาจแบบเดิมที่เรียกว่า Hard Power อันเป็นอำนาจเชิงบังคับจากการใช้กำลังทหารและพลังทางเศรษฐกิจ ด้วยทรัพยากรเชิงอำนาจที่กระทำผ่านการบังคับขู่เข็ญ (Coercion) และการให้รางวัล (Payments) (ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน, ม.ป.ป.) เมื่อพิจารณาถึงทรัพยากรเชิงอำนาจที่สามารถโน้มน้าวใจผู้คนได้นั้นไม่ได้จำกัดเพียงแต่ทรัพยากร 3 ด้านข้างต้น Brand Finances บริษัทจัดการกลยุทธ์ด้าน Brand Positioning ระดับโลก ได้จัดทำดัชนี Soft Power ประจำปี (Global Soft Power Index) เพื่อจัดอันดับประเทศที่มีศักยภาพในการใช้ Soft Power ของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลการดำเนินงานด้าน Soft Power ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่เข้าร่วมการจัดอันดับ ใน 7 ประเด็นหลักที่คณะผู้เชี่ยวชาญของบริษัทได้ทำการศึกษาวิจัยและกำหนดว่าเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ Soft Power ได้แก่ (1) ธุรกิจ/การค้า (2) ธรรมชาติ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (4) วัฒนธรรม (5) สื่อและการสื่อสาร (6) การศึกษาและวิทยาศาสตร์ และ (7) ประชากรและค่านิยม และได้พิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับ กิตติศัพท์ อิทธิพล และชื่อเสียงของประเทศ มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาจัดอันดับด้วย การจัดอันดับปีล่าสุดคือปี 2022 มีประเทศจำนวน 120 ประเทศเข้าร่วมการจัดอันดับ โดยในปีล่าสุดนี้ Brand Finances ได้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการตอบสนองของประเทศต่อสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 มาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดอันดับด้วย การจัดอันดับปี 2022 พบว่า สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศอันดับ 1 ที่มีความสามารถในการใช้ Soft Power ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ สหราชอาณาจักร เยอรมนี จีน และ ญี่ปุ่น ตามลำดับ สำหรับประเทศไทยได้รับการจัดอันดับในลำดับที่ 35 ของโลก ซึ่งตกลงมาจากปี 2021 สองอันดับ (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ, 2565)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การศึกษา ถูกจัดเป็นหนึ่งในประเด็นหลักของดัชนี Soft Power และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยจากต่างประเทศในขั้นต้นเกี่ยวกับการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ในการพัฒนาประเทศของประเทศต่าง ๆ พบว่ามีรูปแบบการดำเนินการในลักษณะของการจัดการศึกษานานาชาติ (International Education) โดยวิธีการจัดสรรและมอบทุนการศึกษาให้แก่ชาวต่างประเทศ ภายใต้แนวคิดที่ว่า นักศึกษา นักวิจัย เมื่อได้รับทุนและเดินทางมาศึกษาต่อแล้ว นอกจากจะได้ศึกษาวิชาการตามแต่ละคนสนใจ บุคคลเหล่านั้นยังได้ซึมซับเอาทรัพยากรที่เป็น Soft Power ของประเทศ อาทิ ภาษา ค่านิยม อัตลักษณ์ และวิถีการดำเนินชีวิต ของประเทศที่ให้ทุนไปด้วย และเมื่อจบการศึกษาและกลับไปยังประเทศของตนไปแล้วก็จะเอาสิ่งดังกล่าวที่ซึมซับจากการได้อยู่อาศัยในประเทศที่เดินทางไปศึกษาต่อกลับไปเผยแพร่ (Transmit) ยังประเทศของตนและอาจจะสามารถดึงดูด โน้มน้าว ให้บุคคลอื่นเห็นแบบอย่างที่ดีและตัดสินใจเดินทางมาศึกษาต่อในแบบเดียวกัน อันเป็นส่วนหนึ่งของการกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนย้ายทางการศึกษา (Education Mobility) ซึ่งถือเป็นการประชาสัมพันธ์ประเทศของตนในอีกทางหนึ่ง นอกจากการจัดสรรและมอบทุนการศึกษาแล้ว ยังพบว่ามีรูปแบบของการจัดตั้งสถาบันการศึกษาเฉพาะทางในต่างประเทศ เช่น สถาบันด้านภาษาและวัฒนธรรม เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การศึกษาของประเทศตนให้ชาวต่างชาติรู้จัก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยในขั้นต้นพบว่าประเทศไทยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power อาทิ ญี่ปุ่น ในสมัยที่ นายชินโซ อาเบะ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการจัดตั้ง สภาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม (Council for Science, Technology and Innovation) เพื่อเป็นหน่วยงานด้านการศึกษาและวิทยาศาสตร์ที่มีพันธกิจหลักในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับมิตรประเทศในด้านวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม เพื่อดึงดูดให้ประเทศที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม สนใจลงทุน/ ทำความร่วมมือกับญี่ปุ่น อันเป็นต้นทางนำไปสู่การศึกษาต่อของนักเรียน นักศึกษา การแลกเปลี่ยนบุคลากร การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ อันเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานในการพัฒนาประเทศ และยังเป็น การกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศอีกด้วย นอกจากนี้การจัดตั้งหน่วยงานด้านการศึกษา อันถือเป็น Soft Power แบบหนึ่งแล้ว รัฐบาลญี่ปุ่นยังได้จัดสรรและมอบทุนการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และ นวัตกรรมให้แก่แก่นักวิจัยและนักศึกษาจากต่างประเทศผ่านการดำเนินงานของกระทรวงการศึกษา (MEXT) และ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น หรือ JICA (Kadir Aden Dirir, 2022)

เกาหลีใต้ ดำเนินกลยุทธ์เดียวกันกับญี่ปุ่นแต่เลือกที่จะใช้การศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรม เป็น Soft Power เพื่อดึงดูดนักศึกษา นักวิจัย จากต่างชาติ ผ่านการมอบทุนการศึกษาแก่นักศึกษาและนักวิจัย (Kadir Aden Dirir, 2022) นอกจากนี้ยังพบว่าเกาหลีใต้มีการกำหนดนโยบายระดับชาติเกี่ยวกับการขับเคลื่อน Soft Power ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติที่ตั้งใจสร้างเกาหลีใต้เป็น ‘สังคมฐานความรู้’ (Knowledge Based Society) โดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ของ UNESCO UIL เป็นต้น

จีน ก็เป็นอีกประเทศที่ดำเนินการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ในการดึงดูดนักเรียน นักศึกษาจาก ต่างประเทศ โดยการเผยแพร่การศึกษาภาษาจีน วัฒนธรรมจีน และคำสอนของขงจื้อ ให้แพร่หลายไปทั่วโลก จีนเริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี 2004 ผ่านการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน นานาชาติ (Office of Chinese Language Council International หรือ Hanban : ฮั่นป๋ัน) ซึ่งเป็นหน่วยงาน ของรัฐบาลจีนที่รับผิดชอบในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศต่าง ๆ ซึ่งได้ก่อตั้ง สถาบันขงจื้อขึ้นทั่วโลกกว่า 1,200 แห่ง ใน 146 ประเทศ (สถาบันขงจื้อเส้นทางสายไหมทางทะเล, ม.ป.ป.)

นอกจากประเทศในทวีปเอเชียแล้ว ประเทศในยุโรปและอเมริกา ยังพบข้อมูลว่ามีการดำเนินการที่ อนุমানได้ว่าเป็นการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ตั้งแต่ยังไม่ได้มีการคิดค้นทฤษฎี Soft Power อาทิ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และ ฝรั่งเศส ที่ได้มอบทุนการศึกษาให้นักศึกษาในประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากและการจัดตั้งสถาบันการศึกษาของตนในต่างประเทศเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ระบบการศึกษาและ วัฒนธรรม อาทิ Fulbright Program / British Council และ L’Alliance Française เป็นต้น นอกจากนี้ยัง พบว่า เยอรมนี มีการดำเนินนโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power โดยการให้ทุนการศึกษาแบบให้เปล่า และการให้วีซ่าระยะยาว 18 เดือน เพื่ออยู่ทำงานต่อหลังเรียนจบแก่นักศึกษาชาวต่างประเทศเพื่อเป็นการ ดึงดูดให้สนใจรับทุนมาศึกษาต่อ (ชัชฎาพร จุ้ยจั่น, 2565)

ตามพันธกิจของสำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีหน้าที่จัดทำองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกจากกรณีศึกษา ของนานาชาติ เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาสร้างความร่วมมือกับประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดีทางการศึกษา ในเรื่องประเทศไทยมีความต้องการ และเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มี คุณภาพในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยในฐานะที่มีต้นทุนด้าน Soft Power อยู่ในประเทศมากมาย หากคนไทย สามารถนำต้นทุนเหล่านั้นมาสร้างสรรค์ให้เกิดมูลค่า นำไปสู่ “ระบบเศรษฐกิจใหม่” ก็จะนำพาประเทศไทยให้

หลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หน่วยงานระดับนโยบายทางการศึกษาจะต้องเป็นต้นน้ำในการใช้ Soft Power เพื่อร่วมพัฒนา ประกอบกับผลจากการศึกษาเอกสารในขั้นต้นที่พบว่า “การศึกษา” ถือเป็น Soft Power สำคัญซึ่งมีศักยภาพในการดึงดูด โน้มน้าว ผู้คนได้ไม่แพ้ Soft Power ด้านวัฒนธรรมและด้านนโยบายการต่างประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สำนักงานนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อจัดทำรายงานองค์ความรู้เรื่องการใช้การศึกษา เป็น Soft Power ในการพัฒนาประเทศ: กรณีศึกษาจากต่างประเทศ โดยเลือกศึกษาแนวปฏิบัติจากประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และ จีน เพื่อศึกษาแนวคิดและนโยบาย การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ รูปแบบและวิธีการดำเนินงาน และ มุลเหตุสู่ความสำเร็จ สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางและวิธีการ การใช้การศึกษา เป็น Soft Power ในการพัฒนาประเทศ ของประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และ จีน
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้านการใช้การศึกษา เป็น Soft Power และด้านอื่น ๆ ตามที่ต้องการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเมืองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการใช้การศึกษา เป็น Soft Power ของต่างประเทศ จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และ จีน
2. องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการใช้การศึกษา เป็น Soft Power ของต่างประเทศ จะเป็นแนวทางสำหรับประเทศไทยในการพัฒนาการศึกษาสู่การเป็น Soft Power ของประเทศ

วิธีการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้ดำเนินการโดยวิธีการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและบทความเชิงวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการใช้การศึกษา เป็น Soft Power ในประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดีจำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และ จีน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำรายงานองค์ความรู้ “นโยบายการใช้การศึกษา เป็น Soft Power ในการพัฒนาประเทศ: กรณีศึกษาจากต่างประเทศ”

ประเด็นหัวข้อในการศึกษา

การจัดทำรายงานองค์ความรู้เรื่อง “การใช้การศึกษา เป็น Soft power ในการพัฒนาประเทศ: กรณีศึกษาจากต่างประเทศ” ได้กำหนดให้มีประเด็นหัวข้อในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. นิยามและขอบเขตของการใช้การศึกษา เป็น Soft Power ของต่างประเทศ
2. แนวคิดและนโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา
3. รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา
4. ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา
5. มุลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

2. นิยามและขอบเขตของการใช้การศึกษา เป็น Soft Power ของต่างประเทศ

2.1 ความหมายและขอบเขตของ Soft Power

Soft Power เป็นคำที่ถูกริเริ่มใช้โดย Joseph S. Nye (1990) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด โดยกล่าวว่า Soft Power เป็นพลังอำนาจอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ประเทศอื่นยินดีปฏิบัติตามความต้องการของเราโดยไม่จำเป็นต้องบังคับหรือมีข้อแลกเปลี่ยนโดยเป็นการใช้อำนาจเชิงดึงดูด (Attractive Power) เพื่อนำไปสู่การยอมรับโดยดุษฎี (Acquiescence) ซึ่งแตกต่างไปจากการใช้อิทธิพลอำนาจทางทหารหรือทางเศรษฐกิจที่เป็น Hard Power อย่างที่คุ้นเคยกัน

Giulio M. Gallarotti (2011) ได้อธิบายว่า Soft Power เป็น Meta-power ชนิดหนึ่ง ซึ่ง Meta-power หมายถึงสถานการณ์ที่อำนาจที่จะส่งผลกระทบต่อบุคคลหรือองค์กรถูกกำหนดด้วยสังคมที่บุคคลหรือองค์กรนั้นอยู่ ยกตัวอย่างเช่น บริษัท ก. ต้องการต่อรองกับสหภาพแรงงาน อำนาจในการต่อรองจะไม่ได้มีเพียงแต่ตัวบริษัท ก. และสหภาพแรงงานเท่านั้น แต่อำนาจยังถูกกำหนดด้วยบริบททางสังคมที่บริษัท ก. อยู่ ได้แก่ หน่วยงานควบคุมของภาครัฐ ความเห็นของสังคมรอบข้างหรือแม้กระทั่งสภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง

Nye ได้นำเสนอแหล่งที่มาของ Soft Power จากภายนอกและภายในประเทศในหนังสือ *Soft Power: The Means to Success in World Politics* (2004) ดังสรุปไว้ในตารางที่ 1

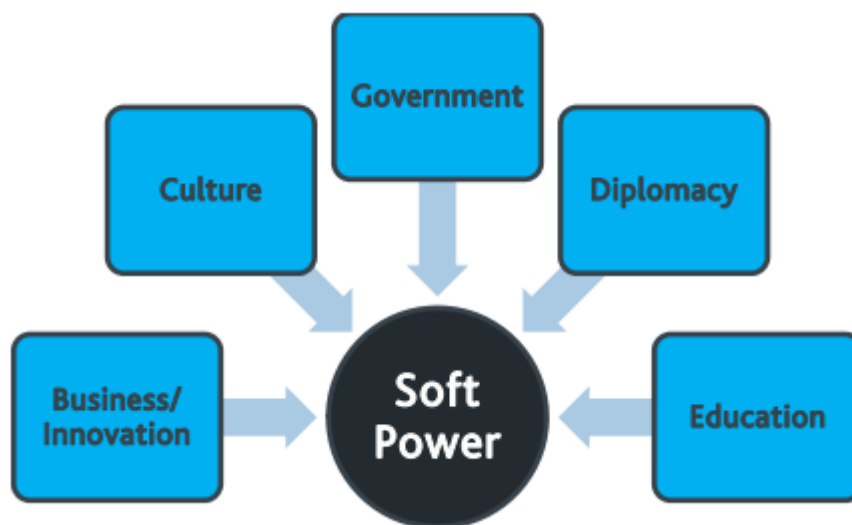
ตารางที่ 1 แหล่งที่มาของ Soft Power

แหล่งที่มาจากภายนอกประเทศ	แหล่งที่มาจากภายในประเทศ
1. การเคารพในกฎหมายนานาชาติ บรรทัดฐาน ข้อตกลงระหว่างประเทศ	1. วัฒนธรรม
2. ความร่วมมือในระดับพหุภาคี	1.1 ความแน่นแฟ้นในสังคม
3. การทำตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ	1.2 คุณภาพของชีวิต
4. การเสียสละผลประโยชน์ในระยะสั้นเพื่อ ผลประโยชน์แก่ส่วนรวม	1.3 อิสรภาพ
5. นโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศแบบ เสรีนิยม	1.4 โอกาสที่เพียงพอ
	1.5 การเคารพในความเชื่อ ความเห็น และวิถีชีวิตของผู้อื่น
	1.6 ชีวิตที่มีสีสัน
	2. องค์กรทางการเมือง
	2.1 ความเป็นประชาธิปไตย
	2.2 รัฐธรรมนูญนิยม
	2.3 เสรีนิยมและพหุนิยม
	2.4 ประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาล

ที่มา: (Nye, 2004)

เนื่องจาก Nye เป็นนักรัฐศาสตร์ จึงได้นำเสนอแหล่งที่มาของ Soft Power ที่มุ่งเน้นไปที่ด้านการเมืองเป็นหลัก ยังมีนักวิชาการที่ได้ระบุแหล่งที่มาของ Soft Power เช่น Peter Kacziba (2020) ได้นำเสนอแหล่งที่มาอื่น ๆ ของ Soft Power ไว้ในงานวิจัยชื่อ *Political Source of Hungarian Soft Power* ได้แก่ การศึกษา วิทยาศาสตร์ ระบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (Digital Infrastructure) นวัตกรรม กีฬา และ การ

ท่องเที่ยว Jonathan McClory (2012) เป็นนักวิจัยอีกรายที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวชี้วัดที่เป็นแหล่งที่มาของ Soft Power 5 ด้าน ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพ ดังปรากฏในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ส่วนประกอบของ Soft Power
ที่มา: (McClory, 2012)

McClory ได้อธิบายรายละเอียดตัวชี้วัดที่เป็นแหล่งที่มาของ Soft Power 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านธุรกิจและนวัตกรรม (Business and Innovation) ตัวชี้วัดด้านนี้ไม่ได้บ่งชี้ถึงอำนาจทางเศรษฐกิจแต่หมายถึงการเปิดโอกาสในการทำธุรกิจ ความน่าสนใจของรูปแบบของธุรกิจ ความสามารถด้านนวัตกรรมและความเข้มงวดของกฎหมาย ทั้งนี้อาจจะรวมถึงการทุจริตและระดับของการแข่งขันทางธุรกิจ
2. ด้านวัฒนธรรม (Culture) ตัวชี้วัดด้านนี้แสดงถึงอัตราการเข้าถึงวัฒนธรรมซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของประเทศ โดยวัดได้จาก ปริมาณนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวนการเข้าเยี่ยมชมสื่อต่าง ๆ ที่แสดงถึงวัฒนธรรมของประเทศ อาทิ เพลง ภาพยนตร์ ละคร และความสำเร็จทางด้านกีฬา เป็นต้น
3. ด้านรัฐบาล (Government) ตัวชี้วัดด้านนี้หมายถึงความน่าดึงดูดโดยรวมของประเทศ ซึ่งสามารถวัดได้จากอิสรภาพของประชาชน การพัฒนาบุคคลากร การใช้ความรุนแรงในสังคม และประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานรัฐ
4. ด้านการทูต (Diplomacy) ตัวชี้วัดด้านนี้หมายถึงความสามารถในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่บุคคลในต่างประเทศ ซึ่งสามารถวัดได้จากโครงสร้างพื้นฐานทางการทูต ภารกิจทางการทูตในต่างแดน การเป็นสมาชิกในองค์กรระดับนานาชาติ และการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาในต่างประเทศ
5. ด้านการศึกษา (Education) ตัวชี้วัดนี้หมายถึงความสามารถในการดึงดูดนักเรียน นักศึกษาต่างชาติ เพื่อให้เข้ามาสัมผัสวัฒนธรรม/ค่านิยม/วิถีชีวิต ในประเทศ ซึ่งวัดได้จากการจัดอันดับคุณภาพของการศึกษา และจำนวนของนักศึกษาต่างชาติ

ในประเทศไทยรู้จัก Soft Power ในชื่อของ “อำนาจอ่อน” หรือ “อำนาจละมุน” โดยนักวิชาการของไทยได้กล่าวถึง Soft Power ไว้ในหลากหลายมุมมอง เช่น สุรชาติ บำรุงสุข (2557) กล่าวว่า Soft Power

เป็นความคิดเชิงพรรณนาที่เป็นอำนาจใหม่ทางการเมืองซึ่งได้รับการยอมรับจากนักวิชาการและผู้วางนโยบายที่เน้นด้านจริยธรรม ในขณะที่สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (2565) กล่าวว่า Soft Power เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในช่วงการฟื้นตัวหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มุ่งสู่นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรือ Creative Economy พัฒนามาจากองค์ความรู้ทรัพย์สินทางปัญญา การศึกษา และการสร้างสรรค์ ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม การส่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่

สุภาพิษฐ์ ธีระวัฒน์ (2565) กล่าวว่า หากมีความรู้ความเข้าใจและสามารถระบุแหล่งทรัพยากรที่เป็น Soft Power ของประเทศของตนได้อย่างชัดเจน ก็จะสามารถใช้ Soft Power เป็นเครื่องมือทางการทูตได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการกำหนดนโยบายด้านการต่างประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ควบคู่ไปกับการสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศหนึ่งไปสู่ประชาชนของชาติอื่นจนเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างประชาชนกับประชาชน

ประเทศไทยมีทรัพยากรสำคัญที่เป็น Soft Power ที่เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย ได้แก่

1) วัฒนธรรม ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับจาก US News ให้เป็นประเทศที่ทรงพลังทางวัฒนธรรมประจำปี พ.ศ. 2560 ลำดับที่ 17 ของโลก และเป็นลำดับที่ 3 ของเอเชียรองจากญี่ปุ่นและสิงคโปร์ โดยสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมนั้นประกอบไปด้วย ศิลปะ อาหาร และกีฬามวยไทย

2) การท่องเที่ยว ไทยมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี โดยเว็บไซต์ TripAdvisor (2017) ได้จัดให้จังหวัดภูเก็ตอยู่ในอันดับที่ 10 จาก 25 อันดับเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงสุดของโลกประจำปี พ.ศ. 2560 และ CNN ได้จัดให้ภาคอีสานของไทยอยู่ในอันดับ 6 จาก 17 อันดับสถานที่ที่น่าท่องเที่ยวที่สุดในปี พ.ศ. 2560 อีกด้วย (Hetter, 2017)

3) ทรัพยากรบุคคลที่มีบทบาทในประชาคมโลก ประเทศไทยมีบุคคลสำคัญที่เป็นที่รู้จัก อาทิ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งทรงมีโครงการในพระราชดำริที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ตลอดจนทรงมีความสัมพันธ์อันดีกับพระราชวงศ์และรัฐบาลในนานาอารยประเทศตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ นอกจากนี้ยังมีนักการทูตไทยที่มีชื่อเสียงและบทบาทสำคัญบนเวทีโลก เช่น นายเกรียงศักดิ์ กิตติชัยเสรี เอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก เป็นผู้พิพากษาศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (ITLOS) วาระปี ค.ศ. 2016-2027 เมื่อเดือนมิถุนายน 2560 และศาสตราจารย์กิตติคุณ วิจิต มันทาภรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UNHRC) ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญอิสระของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการใช้ความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ วาระปี ค.ศ. 2016 เมื่อเดือนมิถุนายน 2559 รวมทั้งนักกีฬาไทยที่สร้างชื่อเสียงในระดับสากลและติดอันดับโลกหลายรายการซึ่งเป็นการช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และสามารถเป็น Soft Power Ambassador ให้กับประเทศได้ เช่น นางสาวรัชก อินทนนท์ (เมย์) ซึ่งเคยสร้างสถิติเป็นแชมป์โลกแบดมินตันหญิงอายุน้อยที่สุด และเคยเป็นมือวางอันดับ 1 ของโลก เมื่อเดือนเมษายน 2559 และนางสาวเอรียา จุฑานุกาล (โปรม) ที่เคยเป็นนักกีฬาอล์ฟหญิงมือวางอันดับ 1 ของโลก เมื่อเดือนมิถุนายน 2560 เป็นต้น

4) อุตสาหกรรมบันเทิง เป็นการใช้สื่อภาพยนตร์และละครโทรทัศน์เป็นเครื่องมือสอดแทรกการนำเสนอทรัพยากร Soft Power ด้านอื่น ๆ ได้อย่างแนบเนียนและมีประสิทธิภาพสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกระดับ เช่น ศิลปวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยว ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ไทยยังได้รับความนิยมอย่างมากในภูมิภาคเอเชีย

โดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และจีน เช่น ภาพยนตร์เรื่อง “ฉลาดเกมส์โกง” ทำรายได้กว่า 30 ล้าน ดอลลาร์สหรัฐฯ ในจีน และได้รับการจัดอันดับเป็นภาพยนตร์ที่ทำรายได้สูงสุดอันดับ 6 ของโลก (Box Office) เมื่อเดือนตุลาคม 2560 นอกจากนี้ไทยยังเป็นประเทศที่กองถ่ายหลายประเทศสนใจเข้ามาถ่ายทำ โดยในช่วงระหว่างเดือนมกราคม - พฤศจิกายน 2560 ไทยมีรายได้จากการถ่ายทำภาพยนตร์ สารคดี และโฆษณา ต่างประเทศ 3,074.11 ล้านบาท (Thailand Film Office, 2018)

สอดคล้องกับการที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา อดีตนายกรัฐมนตรีที่สนับสนุน Soft Power ด้วยการผลักดันนโยบายผ่านกระทรวงวัฒนธรรม โดยมุ่งส่งเสริมวัฒนธรรม 5 F ที่เป็น Soft Power ของไทย ให้กลายเป็นสินค้าส่งออกทางวัฒนธรรมสำคัญของไทย ได้แก่ อาหาร (Food) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) การออกแบบแฟชั่นไทย (Fashion) ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting) เทศกาลประเพณีไทย (Festival) ดังภาพที่ 2 และผลักดันการส่งออกใน 4 กลุ่มสินค้าเกี่ยวข้อง ได้แก่ อาหาร ดิจิทัลคอนเทนต์ สุขภาพความงาม และสินค้าสร้างสรรค์อัตลักษณ์ไทย ผ่านกระทรวงพาณิชย์ด้วย 4 แนวทางหลักคือ (1) บ่มเพาะผู้ประกอบการยุคใหม่ให้มี Mindset ด้าน Soft Power (2) พัฒนาสินค้าสร้างสรรค์อัตลักษณ์ไทย (3) ขยายตลาดสินค้าอาหารไทย อุตสาหกรรมดิจิทัลคอนเทนต์และธุรกิจบริการ Wellness Medical Service (WMS) และ (4) ประชาสัมพันธ์และสร้างความเชื่อมั่นให้กับแบรนด์ประเทศไทย (วรรณวิไล สนิทผล, 2565)

ภาพที่ 2 กลยุทธ์เน้น Soft Power ของประเทศไทย

ที่มา: [https://www.facebook.com/bluebikgroup/photos/](https://www.facebook.com/bluebikgroup/photos/a.1514010141971380/5064421073596918/?type=3&locale=ms_MY)

[a.1514010141971380/5064421073596918/?type=3&locale=ms_MY](https://www.facebook.com/bluebikgroup/photos/a.1514010141971380/5064421073596918/?type=3&locale=ms_MY)

จากความหมายและความสำคัญของ Soft Power ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า Soft Power คือการใช้ทรัพยากรของประเทศด้านต่าง ๆ เช่น บุคคล วัฒนธรรม ค่านิยม การท่องเที่ยว อาหาร วิถีชีวิต แต่ไม่ใช่ทรัพยากรทางการทหาร เพื่อสร้างอำนาจและการยอมรับให้แก่ประเทศชาติในเวทีโลก โดยการเผยแพร่ Soft Power ของประเทศนั้น สามารถกระทำได้ในช่องทางที่หลากหลาย อาทิ สื่อมวลชน การเจรจา

ทางการทูต ผ่านนโยบายด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ตลอดจนการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ซึ่งจะนำเสนอในลำดับถัดไป

2.2 นิยามและขอบเขตของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power

ในปัจจุบันทั่วโลกเริ่มตระหนักถึงการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ในฐานะเครื่องมือที่สร้างศักยภาพเพื่อเพิ่มคุณภาพให้แก่ประชากรในอนาคตผ่านการขัดเกลาทางสังคม การรับรู้ในชีวิตประจำวันและวัฒนธรรม (Wojciuk, Michalek, & Stormowska, 2015) Nye J.S. (2004) กำหนดให้การศึกษาอยู่ในหัวข้อของวัฒนธรรมในการใช้เป็น Soft Power แต่ก็พบว่ามียุทธศาสตร์ที่แยกการศึกษาออกเป็นด้านหนึ่งใน Soft Power ดังเช่นงานของ McClory (2012) ที่ได้เคยกล่าวไว้ก่อนหน้านี้ เนื่องจากพบว่าการศึกษาในฐานะ Soft Power สามารถสร้างผลกระทบได้อย่างชัดเจนกว่าด้านอื่น ๆ Atkinson (2010) พบว่านักเรียนแลกเปลี่ยนสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศอย่างมีนัยสำคัญภายหลังกลับไปประเทศบ้านเกิดหลังสำเร็จการศึกษา และยังก่อให้เกิด Ripple Effect ซึ่งหมายถึงผลกระทบจะยังคงมีผลต่อไปอีกระยะเวลาหนึ่งและเป็นวงกว้างต่อผู้คนแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ แม้ว่าอาจจะไม่ได้มีประสบการณ์ในการเดินทางไปศึกษาแลกเปลี่ยนในต่างประเทศด้วย ทำให้เป็นผลดีต่อชื่อเสียงของประเทศต้นทาง

Ostashova (2020) ได้เขียนเกี่ยวกับการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ไว้คล้ายคลึงกับ Atkinson (2010) แต่มีประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้บุคลากรในประเทศได้รับการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นแรงงานที่เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนประเทศ และพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพเพื่อที่จะดึงดูดบุคคลภายนอกประเทศให้หันมาให้ความสนใจแก่ประเทศโดยอาศัยการศึกษาเป็นฐาน

McClory (2012) ได้ศึกษาและกำหนดหัวข้อและตัวชี้วัดที่สื่อถึงการใช้การศึกษาเป็น Soft Power แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 หัวข้อและตัวชี้วัดที่สื่อถึงการใช้การศึกษาเป็น Soft Power

หัวข้อ	ตัวชี้วัด
คุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คะแนน PISA
คุณภาพของมหาวิทยาลัย	Ranking ของ Time Higher Education Global universities
นักเรียน นักศึกษาต่างชาติ	จำนวนนักเรียน นักศึกษาต่างชาติ
การตีพิมพ์ทางวิชาการ	จำนวนบทความที่ตีพิมพ์โดยมีผู้เขียนหลักเป็นพลเมืองของประเทศ

ที่มา: (McClory, 2012)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การกำหนดนิยามและขอบเขตของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power สำหรับการศึกษาครั้งนี้ว่า การใช้การศึกษาเป็น Soft Power หมายถึง การกำหนดแนวคิด/นโยบายการศึกษา ตลอดจนรูปแบบและวิธีการดำเนินงาน ที่สร้างอำนาจนำไปสู่การเป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับนานาชาติ โดยได้กำหนดประเทศที่เป็นกรณีศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 5 ประเทศ ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา เยอรมนี จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ โดยอ้างอิงจากการจัดอันดับประเทศที่มี

ความสามารถในการใช้ Soft Power ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดย Brand Finances ปี 2022 ซึ่งพบว่าสหรัฐอเมริกาได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับที่ 1 สำหรับประเทศเยอรมนีนั้น ได้รับการคัดเลือกนำมาศึกษา เพราะพบว่ามีตัวอย่างรูปแบบและวิธีการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ที่ชัดเจน สำหรับประเทศ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ที่นำมาเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ ถือเป็นประเทศที่เป็นตัวแทนของกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย และมีความสัมพันธ์กับประเทศไทยในหลายมิติ และมีตัวอย่างของรูปแบบและวิธีการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ที่เป็นรูปธรรม

3. แนวคิดและนโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

3.1 แนวคิดและนโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกามีการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ภายใต้แนวคิดของการใช้แนวทางที่นุ่มนวลและสามารถแทรกซึมเข้าสู่นานาชาติได้อย่างแนบเนียนและเป็นมิตร Ostashova (2020) ซึ่งนักจิตวิทยาอย่าง Erving Goffman กล่าวว่าเป็นการใช้กลยุทธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่เรียกว่า Anchored Relations Schudson (1984) นอกจากแนวคิดการแทรกซึมอย่างนุ่มนวล สหรัฐอเมริกายังมีต้นทุนทางการศึกษาจำนวนมาก ด้วยเป็นแหล่งรวมของสถาบันการศึกษาชั้นนำระดับโลก เป็นต้นกำเนิดของแนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาหลายแขนงวิชา และเป็นต้นแบบของหลักสูตรทางการศึกษาที่นิยมทั่วโลก (Greene & Forster, 2003; Daily et al., 2011); (Altbach & Peterson, 2008) การมีระบบการศึกษาที่พัฒนาแล้วรวมถึงเศรษฐกิจที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงที่เป็นนวัตกรรมซึ่งถูกผนวกเข้ากับพื้นที่การศึกษาและวิทยาศาสตร์ทำให้สหรัฐอเมริกามีข้อได้เปรียบที่สำคัญซึ่งสามารถดึงดูดนักเรียนต่างชาติที่มีความสามารถสูง (Cowan & Arsenault, 2008) โดยนักเรียนต่างชาติที่เข้ามาเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา จะคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของประเทศเจ้าบ้าน และเป็นตัวแทนขยาย เผยแพร่ วัฒนธรรม ค่านิยมที่มีคุณภาพได้หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นตัวแทนที่ดีในการขยายความเป็นเอกลักษณ์สู่นานาชาติอย่างมีประสิทธิภาพ Nye (2004) ตัวอย่างของการดำเนินการตามแนวคิดการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ที่เป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติคือ การริเริ่มโครงการ Fulbright ในปี ค.ศ. 1946 ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของรัฐ Arkansas ประเทศสหรัฐอเมริกาท่านหนึ่ง นามว่า J. William Fulbright ได้ริเริ่มโครงการ Fulbright สำหรับพลเมืองอเมริกันเพื่อให้ทุนการศึกษาในการเรียนหรือทำวิจัยที่ต่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้ให้โอกาสกับชาวต่างชาติได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาหรือทำวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกาเช่นกัน จวบจนปัจจุบันได้มีผู้เข้าร่วมโครงการนี้กว่า 400,000 คน และเกิดความร่วมมือในระดับนานาชาติถึง 165 ประเทศ (Bureau of Educational and Cultural Affairs, 2021)

เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศขนาดใหญ่รวมถึงมีผู้คนหลายเชื้อชาติ ทำให้มีการผสมผสานวัฒนธรรมจากนานาชาติ ทางรัฐบาลจึงได้กระจายอำนาจการออกนโยบายและการจัดการด้านการศึกษาให้แก่รัฐและท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งนโยบายทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกาที่สอดคล้องกับการใช้การศึกษาเป็น Soft Power จำเป็นต้องอาศัยการตีความเนื่องจากไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน ซึ่งจากการศึกษาพบรายละเอียด ดังนี้

นโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ในแง่ของการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาภายในประเทศให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ อันจะส่งผลกระทบต่อการดึงดูดนักเรียนนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาในประเทศ อาทิ

- นโยบาย *No Child Left Behind (NCLB)* ปี 2001 ซึ่งมีเป้าประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของนักเรียนเกรด 3-8 ของนักเรียนที่เรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา (เทียบเท่ากับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2) ที่กำหนดให้สถาบันการศึกษาต้องส่งผลการประเมินคุณภาพของนักเรียนทุกคน รวมไปถึงการจัดให้มีการทดสอบความรู้ความสามารถของนักเรียนทั้งในด้านภาษาและคณิตศาสตร์ เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เป็นการลดช่องว่างทางการศึกษาของนักเรียน
- นโยบาย *Common Core State Standard (CCSS)* ปี 2010 ซึ่งกำหนดมาตรฐานของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนทุกคนจะได้รับความรู้ได้อย่างเท่าเทียมและเป็นไปตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ และยังเป็น การเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือแม้กระทั่งมีความรู้เพียงพอในการประกอบอาชีพ

นอกจากแนวคิดและนโยบายข้างต้น การใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของสหรัฐอเมริกา ยังได้รับการนำเสนอผ่านแนวคิดการเป็นต้นแบบของหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาที่เป็นที่นิยมทั่วโลก และมหาวิทยาลัยกว่าครึ่งในสหรัฐอเมริกายังติดอันดับมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลก ซึ่งส่งผลให้วัฒนธรรมอเมริกันในแง่มุมต่าง ๆ ถูกเผยแพร่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง (Ben-David, 2017)

การจัดอันดับของ The Soft Power 30 รายตัวชี้วัด ในปี 2019 ยังพบว่าสหรัฐอเมริกามีคะแนนเป็นอันดับ 1 ในตัวชี้วัดด้านการใช้การศึกษาเป็น Soft Power อีกด้วย OKMD (2022) แนวคิดที่ปรากฏผลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของสหรัฐอเมริกา คือ การรวมตัวของมหาวิทยาลัยชื่อดังของประเทศ 8 แห่งทางตะวันออกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเรียกกันว่า Ivy League ได้แก่ Brown University, Columbia University, Cornell University, Dartmouth College, Harvard University, University of Pennsylvania, Princeton University และ Yale University ซึ่งสถาบันเหล่านี้ได้รับการยอมรับมาอย่างยาวนานในด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ มีชื่อเสียงด้านโปรแกรมการศึกษาที่เข้มงวด มีคณาจารย์ที่โดดเด่น และวิทยาเขตที่มีชีวิตชีวา ส่งผลทำให้เกิดการดึงดูดนักศึกษาจากทั่วโลกให้เข้าไปศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมากในทุก ๆ ปี (Ivy League, 2023); (Best College Reviews, 2023)

3.2 แนวคิดและนโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเยอรมนี

รัฐบาลเยอรมันมองเห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์และการศึกษา และมีแนวคิดที่จะใช้วิทยาศาสตร์และการศึกษาเป็นปัจจัยในการแสดงภาพลักษณ์ของประเทศ อันเป็นการเปลี่ยนจากการแผ่อิทธิพลขยายอำนาจทางการเมืองการทหารในสมัยสงครามโลกและสงครามเย็น มาเป็นการสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในโลกสมัยใหม่ เยอรมนี เป็นประเทศที่โดดเด่นด้านวิทยาศาสตร์และการศึกษาอยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลกโดยสามารถเชื่อมโยงการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้าไว้ด้วยกัน เช่น ระบบอาชีวศึกษา (Vocational Education) เชื่อมโยงกับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมโดยใช้ระบบการฝึกงาน (Apprenticeship) ตัวอย่างเช่น Deutsche Bahn บริษัทที่ให้บริการรถไฟทั่วประเทศเยอรมนี ซึ่งเปิดการเรียนสอนสายอาชีวศึกษา (Vocational Training) ในหลากหลายสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็นวิศวกร ช่างเทคนิค เสมียน ฝ่ายไอที ฯลฯ Sender (2022) จากระบบดังที่กล่าวมานี้ส่งผลให้การศึกษาถูกเชื่อมโยงเชิงลึก มีการใช้โจทย์จากอุตสาหกรรมในการสร้างคนอันเป็นจุดแข็งของประเทศ ทำให้เยอรมนีได้รับคะแนน Soft Power Index สูงที่สุดในโลก ในปี ค.ศ. 2021 Brand Finance (2023) ทั้งนี้ในรายงาน “Entrepreneurship Zeitgeist 2030” ของ McKinsey & Company (2021) ยังแสดงให้เห็นว่าระบบการอุดมศึกษาของเยอรมนียังมีส่วน

สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยมหาวิทยาลัยจะสร้างงานวิจัยที่สามารถขยายตัวไปสู่ภาคธุรกิจได้ ซึ่งจะสามารถสร้างกองทัพผู้ประกอบการนวัตกรรมรุ่นใหม่ขึ้นนำที่กระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศผ่านการยกระดับ Startup Ecosystem การถ่ายโอนเทคโนโลยีเชิงพาณิชย์ และการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในรูปแบบมหาวิทยาลัยแห่งการประกอบการ (Entrepreneurial University) ที่โดดเด่น เช่น Technical University of Munich (TUM) เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าวจึงสามารถตีความได้ว่า เยอรมันได้ใช้แนวคิดด้านการเผยแพร่ความโดดเด่นด้านวิทยาศาสตร์และการศึกษาในการดึงดูดนักศึกษาจากทั่วโลกให้เข้ามาศึกษาต่อทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ผ่านการให้ทุนการศึกษาที่มีทั้งเสียค่าใช้จ่ายเองบางส่วนหรือทุนการศึกษาฟรี และยังมีงานรองรับหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งเยอรมันมีแนวคิดว่าการให้ทุนการศึกษาและการสนับสนุนการศึกษาแลกเปลี่ยนเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เพราะการที่ชาวต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อในประเทศเยอรมันทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ ๆ และได้เผยแพร่วัฒนธรรมของชาติที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในประเทศเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และสร้างรายได้เข้าประเทศ (Trommler, 2015); (Ekaterina, 2019)

จากการศึกษานโยบายการศึกษาของเยอรมันที่สอดคล้องกับการใช้การศึกษาเป็น Soft Power นั้นพบว่าไม่ปรากฏอย่างชัดเจนเช่นเดียวกับที่พบในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยนโยบายที่สอดคล้องกับแนวคิดการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ได้แก่ นโยบายให้วีซ่าอยู่ต่อเพื่อทำงานหลังเรียนจบนานถึง 18 เดือน เนื่องด้วยรัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของการดึงคนที่มีศักยภาพให้อยู่ในประเทศเพื่อช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสร้างคุณภาพชีวิตของคนในชาติ ซึ่งจากการสำรวจของ German Academic Exchange Service พบว่ามีบัณฑิต 3 ใน 10 ที่จบการศึกษาในเยอรมันวางแผนจะลงหลักปักฐานและใช้ชีวิตถาวรต่อไป (David M, 2017)

3.3 แนวคิดและนโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศจีน

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิชาการพบว่า จีนมีแนวคิดและนโยบายในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ที่แสดงออกอย่างชัดเจน ประเทศจีนใช้ Soft Power มาตั้งแต่ช่วงยุค 1990 ซึ่งเป็นช่วงของการต่อสู้ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์โดยในช่วงแรกจะเน้นการสร้างความรักชาติให้แก่ประชาชนชาวจีน Kruarattikan (2015) ต่อมาในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 จีนได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การใช้ Soft Power มุ่งเน้นการส่งออกภาษาและวัฒนธรรมเนื่องจากจีนต้องการปรับภาพลักษณ์ที่ปรากฏแก่นานาประเทศ และในปัจจุบันประเทศจีนมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศในเรื่องของการค้าและการลงทุนมากขึ้น ส่งผลให้จีนก้าวขึ้นมามีบทบาทในเวทีโลก สามารถครอบงำผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและขยายอำนาจทางการเมือง จนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจของโลก และในปัจจุบันจีนยังคงใช้ Soft Power มาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางยุทธศาสตร์ผ่านรูปแบบการดำเนินการที่หลากหลาย เช่น การใช้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ การมีส่วนร่วมในเวทีโลก และการสร้างความร่วมมือแบบพหุภาคี ซึ่งรวมถึงความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และการศึกษา เช่น โครงการทุนการศึกษา Silk Road เป็นต้น (Thongtakorn & Niyomthai, 2018)

เนื่องจากจีนมีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม มีรากฐานของประวัติศาสตร์อันยาวนาน ตลอดจนมีขนบธรรมเนียมประเพณีรวมทั้งภาษาจีนที่เป็นสิ่งดึงดูดชาวต่างชาติ ในปี ค.ศ. 2013 ประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง จึงประกาศแนวคิดในการใช้ Soft Power เผยแพร่ค่านิยมของจีนสมัยใหม่ให้ประจักษ์แก่ชาวโลก (China Daily, 2014) ทั้งนี้จีนมีการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือทางการทูตในรูปแบบของ Soft Power ผ่านการให้ทุนรัฐบาลแก่นักเรียนนักศึกษาในประเทศพันธมิตรตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวต่างชาติเกิดความ “รู้จักจีน” (之花) “เป็นมิตรต่อจีน” (优化) และ “รักประเทศจีน” (爱花) Wen (2018) จีนมี

นโยบายที่ให้ความสำคัญกับนักเรียนนักศึกษาที่มาจากต่างประเทศโดยจัดตั้งสถาบันการศึกษาหลายระดับไว้รองรับนักเรียนต่างชาติในเมืองสำคัญ ๆ เช่น กรุงเทพฯ นครเชียงใหม่ นครกวางโจว และเมืองเซี่ยเหมิน เป็นต้น China Education Center (2022) นอกจากนี้นโยบายในเชิงการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติ จีนยังได้ดำเนินนโยบายในด้านการส่งออกการศึกษาไปยังต่างประเทศ โดยมีนโยบายจัดตั้งสถาบันการศึกษาของจีนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยสถาบันที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดคือ “สถาบันขงจื่อ”

3.4 แนวคิดและนโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศญี่ปุ่น

หากพูดถึงวัฒนธรรมที่เป็น Soft Power ที่ทรงพลังและเป็นที่ยอมรับของญี่ปุ่น คงต้องยกให้ “มังงะ (Manga)” หรือวัฒนธรรมการ์ตูนของญี่ปุ่นเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่คิดถึงเป็นอันดับแรก ๆ ญี่ปุ่นมีแนวคิดที่จะใช้ Soft Power เป็นพลังที่จะผลักดันประเทศไปสู่การเป็นประเทศมหาอำนาจหลังจากเผชิญกับวิกฤตทางเศรษฐกิจหลังปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา ซึ่ง McGray (2002) กล่าวว่าญี่ปุ่นใช้แนวทางในการซึมซับวัฒนธรรมต่างชาติ คัดแปลง และคงรักษาแก่นของวัฒนธรรมญี่ปุ่นไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในฐานะ Soft Power ญี่ปุ่นใช้แนวคิดจากการส่งออกทางวัฒนธรรมทั้งการ์ตูน อาหาร แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป็นตัวดึงดูดให้ต่างชาติสนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาญี่ปุ่น ดังตัวอย่างกิจกรรมที่ส่งเสริมแนวคิดดังกล่าว อาทิ โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชน JENESYS ในสมัยนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นชินโซ อาเบะ เพื่อปลูกฝังให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับญี่ปุ่นขึ้นในหมู่เยาวชนนานาชาติ โครงการเรือเยาวชนอาเซียน-ญี่ปุ่น การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนบุคลากรในการสอนภาษาญี่ปุ่น หรือการแลกเปลี่ยนศิลปินและผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะวัฒนธรรม ซึ่งการดำเนินการกิจกรรมข้างต้นเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลญี่ปุ่นเพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์และภาพลักษณ์ของญี่ปุ่นที่ถูกโจมตีว่าเป็นการเอาเปรียบทางเศรษฐกิจต่อประเทศอื่น (JAIF Management Team, 2023) ; (Mubah, 2019); (Yoko, 2017)

นอกจากนี้ยังพบว่ามีกรให้ทุนการศึกษานักเรียนต่างชาติไปศึกษาต่อในญี่ปุ่น เช่น ทุนรัฐบาลญี่ปุ่น (Monbugakusho) หรือเป็นที่รู้จักในหมู่นักเรียนไทยว่า “ทุนมง” ทุน JICA ทุน JASSO และทุนการศึกษาอื่นๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นเป็นคนให้การสนับสนุน การจัดการประชุมวิชาการที่เน้นการประกวดนวัตกรรม (Japan Design, Idea and Invention Expo: JDIE) การจัดตั้งสถาบันการสอน Fashion Design “Bunka Fashion School” ในต่างประเทศ ซึ่งเป็นสาขาของมหาวิทยาลัย Bunka ซึ่งเป็นสถาบันชั้นนำด้านการสอน Fashion Design ของญี่ปุ่น และการมีมหาวิทยาลัยชื่อดังที่เป็นที่ยอมรับในระดับโลกอย่าง University of Tokyo

3.5 แนวคิดและนโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้

Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้มักปรากฏในรูปแบบของศิลปวัฒนธรรม อาทิ ภาพยนตร์ ละคร หรือดนตรี เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น K-pop, K-drama, K-beauty, K-food เป็นวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของ Soft Power ที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายของประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้คนหันมาสนใจประเทศเกาหลีใต้ (Nye & Kim, 2019) อิทธิพลจากการส่งออกทางวัฒนธรรมดังกล่าวส่งผลต่อวงการการศึกษาคือ ทำให้ภาษาเกาหลีเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมมากเป็นอันดับที่ 7 ของโลกจากรายงานของ Duolingo แอปพลิเคชันสอนภาษาที่มีผู้ใช้งานมากกว่า 500 ล้านคนทั่วโลก Kwon & Bae (2023) จากความนิยมของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในต่างประเทศ รัฐบาลเกาหลีจึงเน้นการใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมมาดำเนินการทูตสาธารณะ Jang & Park (2012) โดยกระทรวงการต่างประเทศได้สนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในต่างประเทศ โดยเฉพาะในโอกาสพิเศษทางการทูต เช่น งานครบรอบการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต

และการส่งเสริมศิลปะการแสดง เทศกาลภาพยนตร์ และศิลปะเกาหลีในต่างประเทศของมูลนิธิเกาหลี (Korea Foundation, Ministry of Foreign Affairs of Korea, 2013) โดยแนวความคิดดำเนินการทูตวัฒนธรรม ยังรวมถึงการแลกเปลี่ยนเยาวชนและการให้ทุนการศึกษา ซึ่งถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับประชาชน นอกจากนี้ยังมีการจัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับนวัตกรรม

สำหรับด้านการศึกษา นั้น ไม่ปรากฏว่าเกาหลีใต้มีแนวคิดและนโยบายที่จะใช้การศึกษาเป็น Soft Power โดยตรงอย่างชัดเจน แต่ก็พบว่ามีการจัดทำและขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาในด้านอื่นที่สามารถตีความถึงการส่งเสริมการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติที่ตั้งใจสร้างเกาหลีใต้เป็น ‘สังคมฐานความรู้’ (Knowledge Based Society) โดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ของ UNESCO UIL (2014) เริ่มจากในปี ค.ศ. 1999 เมืองกวางมยอง (Gwangmyeong) ประกาศตัวว่าเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ‘แห่งแรก’ ในเกาหลีใต้ ซึ่งจุดเริ่มต้นมาจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งรัฐ เอกชน และคนในพื้นที่ ที่ต่างเห็นปัญหาร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าสู่สังคมสูงวัย เศรษฐกิจของเมืองที่ไม่แข็งแรง และการเข้าถึงความรู้ของคนในบางพื้นที่ พวกเขาจึงตัดสินใจลุกขึ้นมาจัดการและสร้างพื้นที่การเรียนรู้ของตัวเองผ่านโปรแกรมการเรียนรู้ที่อยู่บนเป้าหมาย ‘เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความสุข ไม่ว่าจะที่ไหน เมื่อไหร่ หรือเป็นใครก็สามารถเรียนได้’ ทำให้เมืองค่อย ๆ พัฒนามากขึ้น เพราะผู้คนได้ทักษะสำหรับประกอบอาชีพหรือเข้าถึงความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ และจากจุดเริ่มต้นนั้น ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงมาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ค.ศ. 2001 รัฐบาลกลางของเกาหลีใต้เริ่มจริงจังกับการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ และตั้งเป้าเปลี่ยนให้ทุกเมืองในเกาหลีใต้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ผ่านการทำวิจัย ออกแบบพื้นที่ วางโครงสร้างพื้นฐาน และให้สนับสนุนแต่ละเมืองในการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ของตัวเอง โดยมีแนวคิดหลัก คือการทำให้พื้นที่การเรียนรู้อยู่ใกล้บ้านทุกคนมากที่สุด และมีการก่อตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ หรือ The National Institute for Lifelong Education (NILE) ขึ้นเพื่อขับเคลื่อนการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้เหล่านั้นในปี ค.ศ. 2008 จนในปัจจุบันเกาหลีใต้มีเมืองแห่งการเรียนรู้มากกว่า 169 แห่งทั่วประเทศ NILE (2019) การดำเนินยุทธศาสตร์ชาติที่ตั้งใจสร้างเกาหลีใต้เป็น ‘สังคมฐานความรู้’ (Knowledge Based Society) ที่นำเสนอข้างต้นเกี่ยวโยงกับการที่เกาหลีพยายามสร้างภาพลักษณ์ของเมืองต่าง ๆ โดยใช้แนวความคิดพัฒนาการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิตมาเป็นแกนหลักในการดำเนินการ ซึ่งสามารถตีความได้ว่าเป็นการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ได้โดยผลของการดำเนินยุทธศาสตร์ก็คือการดึงดูดให้คนต่างชาติต่างภาษาให้มาสนใจความเป็นเกาหลีใต้ผ่านแนวความคิดพัฒนาการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต

4. รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

4.1 รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถจำแนกรูปแบบและวิธีการดำเนินการ ได้ดังนี้

1) รูปแบบการดำเนินการในการแสดงภาพลักษณ์การเป็นต้นทางและศูนย์รวมวิทยาการทางการศึกษา

รูปแบบที่ประเทศสหรัฐอเมริกาดำเนินการเกี่ยวกับการใช้การศึกษาเป็น Soft Power คือการแสดงภาพลักษณ์การเป็นแหล่งกำเนิดและศูนย์รวมขององค์ความรู้หลากหลายแขนงในโลกยุคปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากกรณีที่สหรัฐอเมริกามีสถาบันการศึกษาชั้นนำที่ดึงดูดนักวิชาการจากทั่วทุกมุมโลกเข้ามาศึกษาเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวิทยาการความรู้ใหม่ ๆ โดยมีความครอบคลุมสาขาวิชาที่สำคัญ เช่น สาขาบริหารธุรกิจ

มีสถาบันชื่อดังอย่าง Harvard University, MIT (Massachusetts Institute of Technology) และ Stanford University สาขาศึกษาศาสตร์ มี Vanderbilt University และ University of Texas at Austin ที่เป็นที่ยอมรับในวงการศึกษามาก สำหรับสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ปัจจุบันนี้วิศวกรรมนิวเคลียร์ เป็นหนึ่งในศาสตร์ความรู้ที่มีคนสนใจศึกษา เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับสภาวะโลกที่กำลังเปลี่ยนไป อาทิ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง หรือ การคิดค้นยารักษาโรคที่อุบัติใหม่ ซึ่ง MIT ก็เป็นสถาบันชั้นนำที่เป็นที่ยอมรับและยอมรับในวงการนี้ สาขาแพทยศาสตร์ มี Harvard University และ University of Pennsylvania เป็นที่ยอมรับในวงการแพทย์ และรวมถึงสาขานิติศาสตร์ ที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดอาชีพ ก็มีสถาบันผลิตนักกฎหมายชั้นนำอย่าง Yale University ซึ่งสถาบันการศึกษาดังกล่าวนี้อยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลก (World Top 10) จากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในแต่ละสาขา โดย QS Top Universities (2023) และ Times Higher Education (2023)

2) รูปแบบการให้เงินทุนสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติ

สหรัฐอเมริกามีการดำเนินการใช้การศึกษาเป็น Soft Power โดยการให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาแก่นักศึกษาต่างชาติ ทั้งค่าเล่าเรียน เงินสนับสนุนวิจัยรวมถึงค่าครองชีพบางส่วน ให้กับนักศึกษาที่มีความสามารถ (Geiger, R. & Heller, D., 2012) รวมไปถึงนักศึกษาสามารถทำงานไปด้วยระหว่างที่ทำการศึกษาอยู่ภายใต้ Study Permit F-1 และ M-1 แต่จะต้องทำงานตรงตามสาขาวิชาที่ศึกษาเท่านั้น (U.S. Citizenship and Immigration Services, 2023) ทำให้จะได้ยิ่งเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักศึกษาเสมือนเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะได้ไปทำงานจริงหลังจบการศึกษา เพื่อให้ได้ศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาได้อย่างไม่ต้องกังวลด้านการเงิน ซึ่งจะส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้และนักศึกษาได้ใช้ชีวิตได้ตามที่ปรารถนา นับว่ารูปแบบการให้ทุนนี้ เป็นการดึงดูดนักศึกษาจากทั่วโลกได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้มีเงินสนับสนุนการวิจัยในการพัฒนาวัคซีนและยารักษาโรคมามากขึ้น (Bhagat, S. & Kim, D. J., 2020)

3) รูปแบบการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา

รูปแบบการดำเนินการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของสหรัฐอเมริกาที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในแวดวงการศึกษาโดยเฉพาะในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาคือ โครงการนักเรียนแลกเปลี่ยนที่สหรัฐอเมริกา ทั้งแบบระยะสั้น (1 ภาคการศึกษา) และระยะยาว (1 ปี) เช่น AFS Thailand เปิดโอกาสให้นักเรียนในไทยได้ไปเรียนและบังคับให้พักอาศัยอยู่กับครอบครัวอุปถัมภ์ (Host) ซึ่งนอกจากนักเรียนจะได้รับความรู้ ยังจะได้สัมผัสวิถีชีวิตของชาวอเมริกัน นับว่าเป็นวิธีการที่เผยแพร่ภาพลักษณ์ของประเทศได้เป็นอย่างดี (มูลนิธิการศึกษาและวัฒนธรรมสัมพันธ์ไทย – นานาชาติ, 2566)

4) รูปแบบการส่งออกการศึกษา

นอกจากรูปแบบการดำเนินการในลักษณะการดึงดูดนักเรียนนักศึกษาต่างชาติ สหรัฐอเมริกายังใช้รูปแบบการดำเนินการโดยส่งออกการศึกษาไปยังประเทศต่าง ๆ ดังตัวอย่าง การส่งออกหลักสูตรการศึกษาในระดับก่อนอุดมศึกษา ไปยังโรงเรียนนานาชาติที่ตั้งอยู่ตามประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งนี้เพราะหลักสูตรการศึกษาในระดับก่อนอุดมศึกษานั้นเป็นที่ยอมรับในด้านของคุณภาพผู้เรียน เนื้อหาวิชา และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และได้รับการรับรองจากหน่วยงานรับรองคุณภาพทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา อาทิ หลักสูตรที่ได้รับการรับรองจาก Western Association of Schools and Colleges (WASC) และหลักสูตรที่ได้รับการรับรองจาก New England Association of Schools and Colleges (NEASC) เป็นต้น

4.2 รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเยอรมนี

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเยอรมนี สามารถจำแนกรูปแบบและวิธีการดำเนินการ ได้ดังนี้

1) รูปแบบการให้เงินทุนสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติ

ในประเทศเยอรมนีมีการให้ทุนการศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะสำหรับนักเรียน นักศึกษาชาวเยอรมนีเองเท่านั้น แต่นักเรียน/นักศึกษาจากนานาประเทศสามารถหาทุนการศึกษาจากเยอรมนีได้ ในปี 2016 ที่ผ่านมามีเยอรมันมีจำนวนสัดส่วนนักศึกษาต่างชาติที่หลังไหลเข้าสู่ประเทศเพิ่มขึ้นถึง 7% เนื่องจากเยอรมนีมีมุมมองแนวคิดต่อการให้ทุนเรียนฟรีแก่นักเรียน นักศึกษาชาวต่างชาติว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า นอกจากเรื่องของเศรษฐกิจและการเมืองแล้ว การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน/นักศึกษาต่างชาติเป็นการใช้อิทธิพล Soft Power เพื่อแสดงให้เห็นว่าเยอรมนีเป็นประเทศที่เปิดกว้างและให้ความสำคัญกับการศึกษาซึ่งเป็นผลดีต่อภาพลักษณ์ของประเทศ อีกทั้งการเปิดรับนักเรียน/นักศึกษาจากทั่วโลกยังเป็นการสร้างเครือข่ายทางวิชาการระดับโลกอีกด้วย (David, 2017) รูปแบบการให้ทุนการศึกษาต่อของประเทศเยอรมนีส่วนใหญ่เป็นไปในรูปแบบของทุนการศึกษาที่เป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก หรือทุนวิจัยระหว่างประเทศทั้งทุนระยะสั้นและระยะยาว (DAAD, 2023)

2) รูปแบบการเผยแพร่การศึกษาผ่านภาษาและวัฒนธรรมในต่างประเทศ

เยอรมนียังมีการเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติผ่านสถาบันเกอเธ่ (Goethe Institute) ในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งในประเทศไทย ซึ่งจัดได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ในการดึงดูดและโน้มน้าวใจ สถาบันเกอเธ่ในประเทศไทยก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ถือเป็นสถาบันเกอเธ่แห่งแรกที่ก่อตั้งขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการจัดการเรียนการสอนภาษาเยอรมันทุกระดับ การแนะนำด้านการทำงานและศึกษาต่อในประเทศเยอรมนี ตลอดจนการจัดกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรมผ่านดนตรี ภาพยนตร์ ศิลปะ ฯลฯ (Goethe Institute, 2023)

4.3 รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศจีน

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศจีน สามารถจำแนกรูปแบบและวิธีการดำเนินการ ได้ดังนี้

1) รูปแบบการให้เงินทุนสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติ

ประเทศจีนมอบเงินทุนสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติให้เดินทางมาศึกษาต่อในประเทศจีน นอกเหนือจากทุนการศึกษาจากรัฐบาลของจีนโดยตรงแล้ว จีนยังมอบทุนการศึกษาผ่านองค์กรต่าง ๆ ที่นำโดยรัฐบาล ตลอดจนการจัดทำความร่วมมือระหว่างประเทศ อาทิ ทุนการศึกษา Confucius โครงการทุนการศึกษา Silk Road โครงการทุนการศึกษา Schwarzman โครงการ Generation สำหรับนักศึกษาประเทศสหราชอาณาจักรที่มีเป้าประสงค์ที่จะดึงดูดผู้ที่มีความสามารถจากนานาชาติให้เข้ามาสู่ประเทศจีน โครงการพัฒนาความสามารถ “Belt and Road: BRI” หรือที่รู้จักกันในชื่อโครงการจีนเชื่อมโลก โดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ในปี ค.ศ. 2013 โครงการนี้เป็นนโยบายการลงทุนแบบข้ามทวีปในระยะยาวของจีน ที่มีเป้าหมายพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ ตลอดเส้นทางสายไหม มีประเทศแนวร่วมรวมทั้งสิ้น 147 ประเทศครอบคลุมทุกทวีปทั่วโลก ภายใต้ต้นนโยบายความร่วมมือ 5 ด้าน หนึ่งในนั้นคือด้านการสร้างความผูกพันระหว่างคนกับคน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาเนื่องจากมีการ

แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและวิชาการ รวมถึงการจัดเสวนา และความร่วมมือด้านสื่อ (Jie & Wallace, 2021) นอกจากนี้ จีนยังมีการส่งผู้ที่มีทักษะความสามารถในประเทศไปศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถมากขึ้นในต่างประเทศ ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น ทุนการศึกษา Chinese Ambassador เป็นต้น ทำให้มีศิษย์เก่าดีเด่นจำนวนมากเป็นนักเรียนทุนรัฐบาลจีนซึ่งมีส่วนสนับสนุนในเชิงบวกในการส่งเสริมความร่วมมือฉันมิตรและการแลกเปลี่ยนระหว่างจีนกับต่างประเทศ (Tang et al, 2018)

2) รูปแบบการเผยแพร่การศึกษาผ่านภาษาและวัฒนธรรมในต่างประเทศ

จีนยังได้ดำเนินนโยบายในด้านการเผยแพร่การศึกษาผ่านภาษาและวัฒนธรรมในต่างประเทศ โดยมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาของจีนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยสถาบันที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดคือ “สถาบันขงจื้อ” ซึ่งดำเนินงานผ่านศูนย์ประมาณ 500 แห่งในประเทศประมาณ 120 ประเทศทั่วโลก โดยกระทรวงศึกษาธิการจีนออกเอกสารอย่างเป็นทางการโดยระบุว่าจุดประสงค์ของการริเริ่มการปฏิรูปการศึกษาในระดับนานาชาติคือเพื่อให้ Soft Power ของจีนสามารถรับใช้ผลประโยชน์ของชาติได้ (Marleku, 2019)

4.4 รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศญี่ปุ่น

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศญี่ปุ่น สามารถจำแนกรูปแบบและวิธีการดำเนินการ ได้ดังนี้

1) รูปแบบการส่งออกการศึกษา

ระบบการศึกษาแบบญี่ปุ่น โดยเฉพาะในชั้นประถมและมัธยมศึกษา ถูกยกย่องจากผู้เชี่ยวชาญทั่วโลกว่าสามารถสร้างนักเรียนที่มีระเบียบวินัยและมีความสามารถทางวิชาการในระดับสูง ในปี ค.ศ. 2016 กระทรวงการศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของญี่ปุ่นจึงมีแผนที่จะส่งเสริมระบบการศึกษาแบบญี่ปุ่นให้กับกลุ่มประเทศในเอเชีย ตะวันออกกลาง และแอฟริกา โดยจะช่วยเหลือผู้ประกอบการโรงเรียนต่าง ๆ ในการบุกเบิกตลาดในต่างประเทศ รวมทั้งให้เงินงบประมาณสนับสนุน ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นมีการจัดการประชุมภายใต้แนวคิด “รัฐ-เอกชนร่วมมือส่งออกการศึกษาแบบญี่ปุ่น” โดยมีตัวแทนผู้ประกอบการโรงเรียน กลุ่ม NGO รัฐบาลท้องถิ่น กลุ่มธุรกิจด้านการศึกษา รวมทั้งสถานทูตต่างชาติเข้าร่วมประชุมจากนานาชาติ อาทิ ประเทศพม่า อินเดีย อียิปต์ และกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ (สำนักข่าวสารญี่ปุ่น, 2561)

2) รูปแบบการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา

Metzagar (2016) ได้สรุปข้อมูลแนวคิดเริ่มแรกที่ญี่ปุ่นใช้การศึกษาเป็น Soft Power คือโครงการแลกเปลี่ยนการสอน (Japan Exchange and Teaching Programme, JET) มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความเข้าใจร่วมกันของประชาชนญี่ปุ่นกับคนต่างชาติ ทั้งนี้โครงการจะสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันในระดับชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา ทั้งภาษาต่างประเทศให้กับคนญี่ปุ่น และภาษาญี่ปุ่นให้กับคนต่างชาติ โดยโครงการได้ริเริ่มในปี ค.ศ. 1987 มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 848 คน จาก 4 ประเทศ เนื่องจากผลตอบรับจากโครงการเป็นไปในทิศทางที่ดี โดยเฉพาะกับประเทศอเมริกา ที่เกิดเครือข่ายของผู้คนในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและภาษา ทำให้มีผู้เข้าร่วมโครงการมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งมีผู้เข้าร่วมโครงการถึง 5,723 คนจาก 50 ประเทศทั่วโลกในปี ค.ศ. 2022

รัฐบาลญี่ปุ่นได้ก่อตั้ง Japan Foundation ขึ้น ในปี ค.ศ. 1972 เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศอื่นทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย ซึ่ง Japan Foundation ในประเทศไทยได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2517 (ค.ศ. 1974) นอกจากจะเป็นโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนการเรียนภาษาญี่ปุ่น ที่ดึงดูดนักศึกษาจากทั่วโลกให้มาศึกษาในประเทศไทยได้มากขึ้น

และได้ซึมซับวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นในท้ายที่สุด Vyas (2010) ประกอบกับการส่งเสริมให้เกิดโรงเรียนสอนภาษาญี่ปุ่น (Nihongo Gakkou) ทั่วโลก ทำให้ระบบการเรียนภาษาญี่ปุ่นกลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง

วิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศญี่ปุ่นเป็นไปในรูปแบบของการทูตวัฒนธรรมโดยใช้การเผยแพร่วัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนเยาวชน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมแบบสองทาง (Two-way Track Dialogue) (Bukh, 2014) ทั้งนี้ญี่ปุ่นเชื่อว่าเยาวชนจะเป็นส่วนสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีอย่างยั่งยืน จึงมีโครงการแลกเปลี่ยนสำหรับเยาวชนเป็นจำนวนมาก อาทิ “โครงการเครือข่ายการแลกเปลี่ยนนักเรียนและเยาวชนญี่ปุ่น-เอเชียตะวันออก” (Japan-East Asia Network of Exchange for Students and Youth Program หรือ JENESYS) “โครงการเรือเยาวชนอาเซียน” (Ship for Southeast Asia Youth Program หรือ SSEAYP) “โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนโลก” (Global Youth Exchange Program หรือ GYE) “โครงการสอนและแลกเปลี่ยนของญี่ปุ่น” (Japan Exchange and Teaching Programme หรือ JET Programme) โดยโครงการเหล่านี้มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับวัฒนธรรมและแนวคิดของคนญี่ปุ่น รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชาติที่เข้าร่วม (JET, 2023)

3) รูปแบบการสนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่นักศึกษาต่างชาติ

ญี่ปุ่นมีทุนการศึกษาและทุนวิจัยเป็นเครื่องมือในการเชื่อมความสัมพันธ์ เพราะญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับเรื่องการจัดการระบบการศึกษาที่มีมาตรฐานระดับโลก ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ สังคมศาสตร์ อีกทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์สินค้า มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ระบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ตลอดจนการมีวัฒนธรรมและค่านิยมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่เป็นเสน่ห์ดึงดูดใจชาวต่างชาติจึงเป็นประเทศจุดหมายปลายทางที่ชาวต่างชาติจากทั่วทุกมุมโลกสนใจมาศึกษาแลกเปลี่ยนและเรียนรู้วัฒนธรรม (Indicators, 2020) นอกจากนี้รัฐบาลของประเทศญี่ปุ่นยังได้สนับสนุนสถาบันระดับอุดมศึกษาให้มีหลักสูตรนานาชาติเพื่อดึงดูดนักศึกษาต่างชาติให้เข้าศึกษา รวมไปถึงการมีทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เช่น การก่อตั้งของ JASSO (Japan Student Services Organization) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่ให้ทุนการศึกษา ทั้งที่มาจากรัฐบาลและจากองค์กรเอกชน

4.5 รูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้ สามารถจำแนก ได้ดังนี้

1) รูปแบบการดำเนินงานโดยการกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ

ประเทศเกาหลีใต้มีการดำเนินงานเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรมสำหรับการใช้การศึกษาเป็น Soft Power รูปแบบการดำเนินงานแบบข้างต้นของเกาหลีใต้เป็นรูปแบบที่ไม่พบในประเทศอื่นที่เป็นกรณีศึกษา โดยในสมัยประธานาธิบดีลีเมียงบัก เกาหลีใต้ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมารับผิดชอบบูรณาการนโยบาย Soft Power ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น “คณะกรรมการของประธานาธิบดีว่าด้วยภาพลักษณ์ของชาติ” (Presidential Committee on National Branding) ในปลายทศวรรษ 2000 โดยพยายามยกระดับสถานะของประเทศ สู่การเป็นประเทศที่มีบทบาทชั้นนำบนเวทีระหว่างประเทศ ภายใต้ยุทธศาสตร์ “เกาหลีระดับโลก” (Global Korea) ซึ่งเริ่มขึ้นในปี 2008 เน้นหลัก 4 ประการ คือ (1) สร้างสันติภาพและความยุติธรรม (2) สร้างความรุ่งเรืองร่วมกัน (3) โลกนิยม (Globalism) หมายถึงเกาหลีจะให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของโลก และ (4) เน้นปฏิบัตินิยมอย่างสร้างสรรค์ Ministry of Foreign Affairs (2012) รูปแบบ

การขับเคลื่อน Soft Power ของประเทศเกาหลีเป็นการดำเนินการผ่านนโยบายด้านการต่างประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์ Global Korea ที่มีเป้าหมายคือ การสร้างสันติภาพบนคาบสมุทรเกาหลี

2) รูปแบบการให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาต่างชาติ

เกาหลีใต้มีโครงการให้ทุนการศึกษากับนักศึกษาต่างชาติ อาทิ ทุนรัฐบาลเกาหลี หรือ Global Korea Scholarship (GKS) คือทุนที่รัฐบาลเกาหลีมอบให้กับนักเรียนต่างชาติทั่วโลก เพื่อให้นักเรียนต่างชาติได้ไปเรียนต่อในระดับปริญญาตรี โท เอก ณ มหาวิทยาลัยในประเทศเกาหลี เพื่อสร้างความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศเกาหลีกับนานาชาติประเทศ (GKS Scholarship, 2023)

3) รูปแบบการเผยแพร่การศึกษาผ่านภาษาและวัฒนธรรมในต่างประเทศ

เกาหลีใต้มีการดำเนินการการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ผ่านโครงการส่งเสริมการเรียนภาษาเกาหลีใต้โดยจัดตั้งสถาบัน King Sejong ใน 51 ประเทศ ทำหน้าที่สอนภาษาและส่งเสริมวัฒนธรรมให้กับชาวต่างชาติ รวมทั้งจัดแสดงศิลปะและการแลกเปลี่ยนเยาวชน King Sejong Institute Foundation, (2023) นอกจากนี้ จากการสืบค้นด้วยแอปพลิเคชัน ChatGPT ยังพบว่าเกาหลีใต้มีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนด้าน Design ที่ได้รับความนิยมจากชาวต่างชาติหลายมหาวิทยาลัย อาทิ Hongik University, Seoul National University Korea Advanced Institute of Science and Technology (KAIST), Sungkyunkwan University, Konkuk University, Hanyang University, Kyung Hee University และ Chung-Ang University มหาวิทยาลัยที่กล่าวถึงข้างต้นนี้เป็นตัวอย่างของสถาบันที่มีชื่อเสียงอย่างมากในด้าน Fashion Design และเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติ ซึ่งสามารถดึงดูดให้นักศึกษาชาวต่างชาติผู้มีความสนใจจะศึกษาด้าน Fashion Design เลือกมาศึกษาต่อ และถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการเผยแพร่การศึกษาผ่านภาษาและวัฒนธรรม (ChatGPT, 2023)

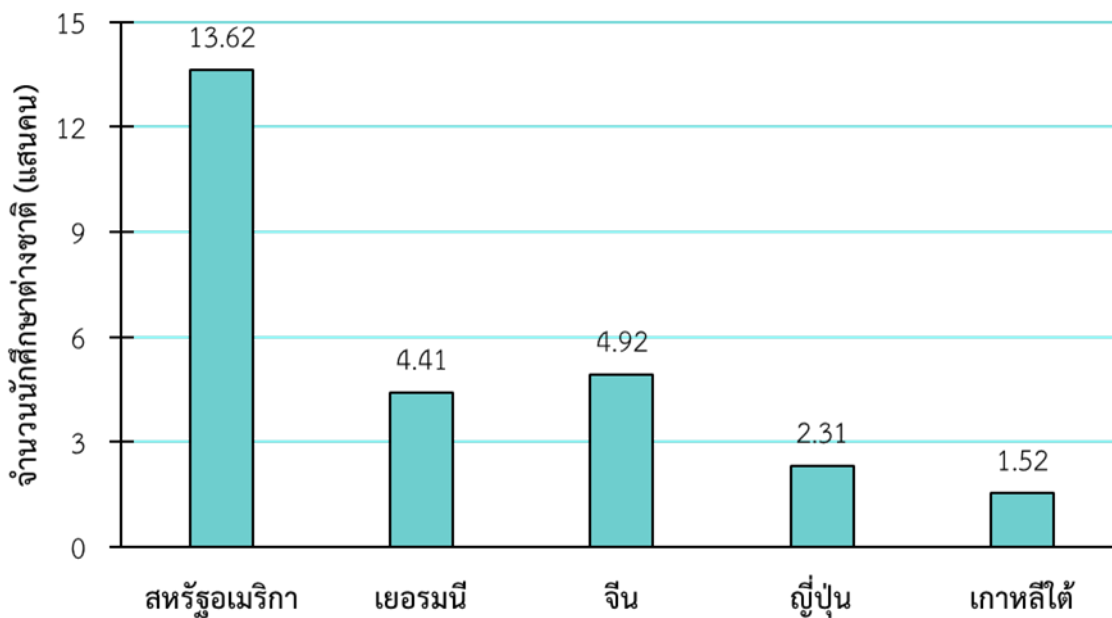
5. ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

จากการสืบค้นข้อมูลผ่านเอกสารวิชาการต่าง ๆ พบข้อมูลที่แสดงถึงผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา ดังนี้

5.1 ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศสหรัฐอเมริกา

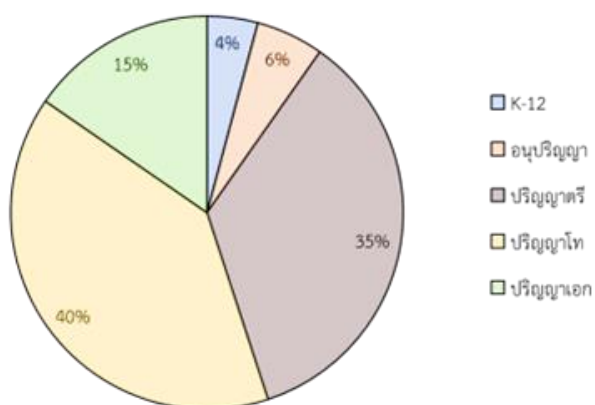
หากกล่าวถึงการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา ความหลากหลายทั้งทางด้านวิชาการและทางด้านเชื้อชาติถือว่าเป็นสิ่งแรก ๆ ที่ผู้คนทั่วไปนึกถึง เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาเปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาพัฒนาหลักสูตรได้อย่างอิสระ รวมถึงสนับสนุนสถาบันการศึกษา ทำให้ประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติได้มากกว่าปีละหนึ่งล้านคน ถือได้ว่าเป็นประเทศที่สามารถดึงดูดนักศึกษาต่างชาติเข้าปศึกษาามากที่สุดในโลก ดังภาพที่ 3 ที่นำเสนอร้อยละของนักศึกษาต่างชาติในประเทศที่เป็นกรณีศึกษา และภาพที่ 4 ที่นำเสนอสัดส่วนของระดับการศึกษาที่เข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งพบว่าสหรัฐอเมริกามีจำนวนนักศึกษาต่างชาติมากกว่าประเทศอื่น ๆ นับว่าเป็นผลสำเร็จสำคัญของการใช้การศึกษามาเป็น Soft Power ที่จะส่งผลต่อทั้งด้านเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ของประเทศ ด้วยจำนวนของนักศึกษาปริมาณมากที่หลั่งไหลเข้ามาเรียนในประเทศผนวกกับการมีตัวเลือกมากมายให้เลือก การเข้าถึงผลงานเชิงวิชาการก็สามารถอนุมานได้ว่าเป็นความสำเร็จประการหนึ่งของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ซึ่งจากการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ Wordrated ซึ่งเป็นเว็บไซต์ชั้นนำที่รวบรวมและวิเคราะห์สถิติและข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับหนังสือและอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ ได้จัดอันดับรายได้จากการขายหนังสือสำหรับการศึกษา

ซึ่งพบว่าสหรัฐอเมริกามีรายได้จากการขายหนังสือสำหรับการศึกษามากกว่าแปดพันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ถือเป็นอันดับที่ 1 ในการจัดอันดับจากเว็บไซต์ Wordrated ดังภาพที่ 5

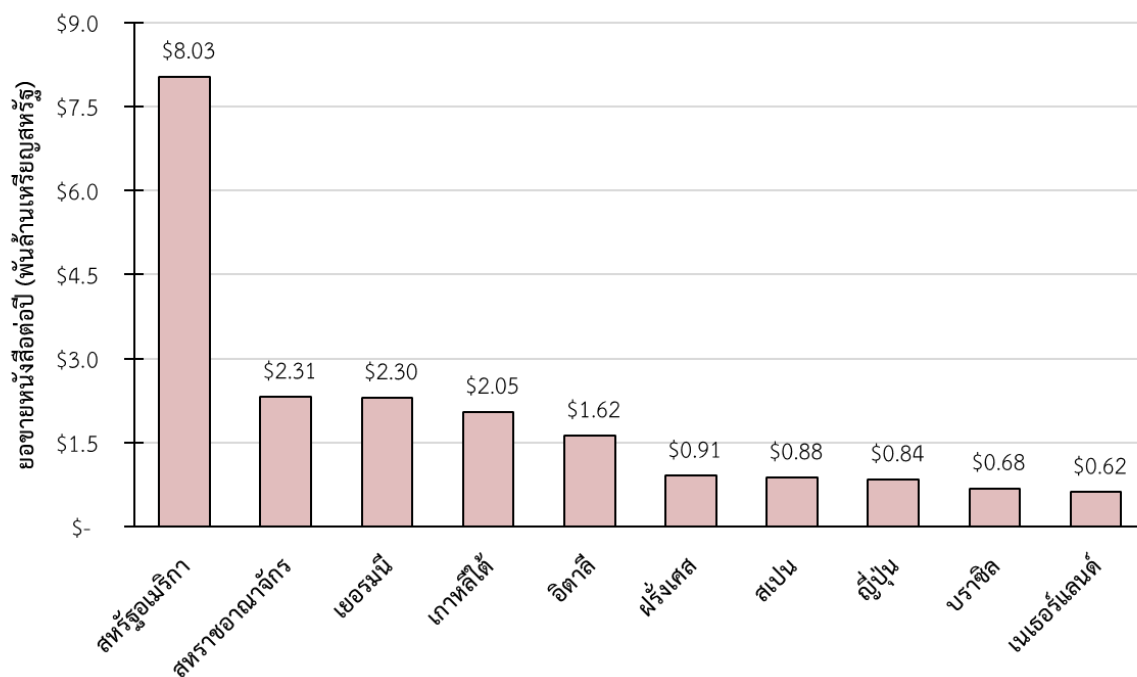
ภาพที่ 3 จำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศต่าง ๆ

ที่มา: U.S. Immigration and Customs Enforcement, 2022; Study in Germany, 2023; Erudera, 2019; JASSO, 2023; Korean Ministry of Education, 2021

ภาพที่ 4 สัดส่วนของระดับการศึกษาที่เข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติในประเทศสหรัฐอเมริกา (K-12 คือระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา)

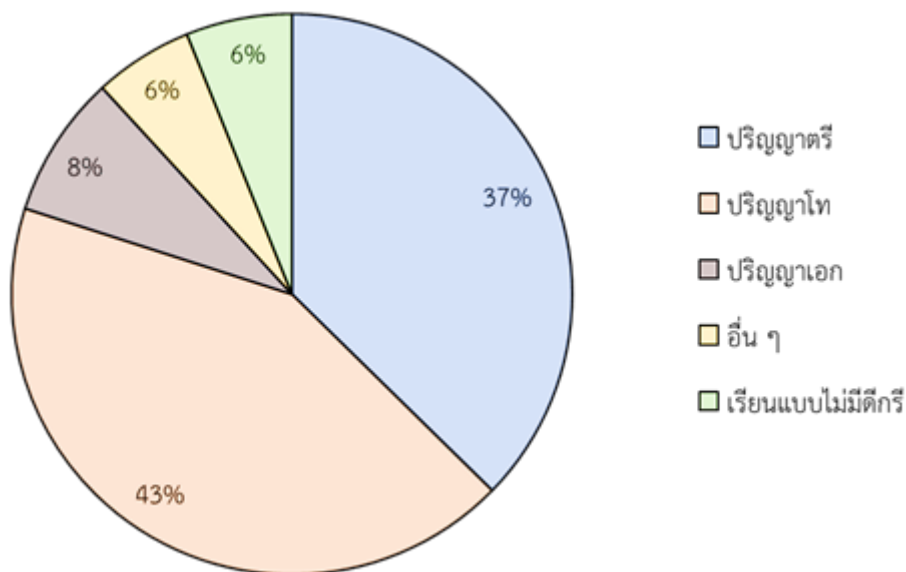
ที่มา: <https://studyinthestates.dhs.gov/2023/04/read-the-2022-sevis-by-the-numbers-report>

ภาพที่ 5 รายได้จากการขายหนังสือทางการศึกษา
ที่มา : <https://wordrated.com/educational-publishing-stat>

5.2 ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเยอรมนี

เยอรมนีมีจำนวนนักศึกษาต่างชาติมาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาว่าสามแสนคน คิดเป็นร้อยละ 69.94 ของจำนวนนักศึกษาต่างชาติทุกระดับ (Study in Germany, 2023) ดังภาพที่ 10 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายทางการศึกษาที่เข้มแข็งของประเทศเยอรมนี ทำให้หลักสูตรต่าง ๆ ได้รับการยอมรับจากผู้เรียนในระดับโลก รวมทั้งมีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายและค่าเล่าเรียนสำหรับนักศึกษาทุน หรือแม้กระทั่งผู้ไม่ได้รับทุนก็ยังสามารถจ่ายค่าเล่าเรียนได้เองอย่างไม่ยากลำบาก โดยมีค่าเล่าเรียนที่ประมาณ 150 - 250 ยูโรต่อภาคการศึกษา ที่สำคัญไปกว่านั้นประเทศเยอรมนียังให้โอกาสกับชาวต่างชาติผู้ที่จบการศึกษาสามารถทำงานได้ต่อหลังจบการศึกษาเป็นระยะเวลา 18 เดือน และหากนายจ้างยินดีจ้างต่อ จะสามารถขอ Work Permit ในการทำงานในประเทศได้ต่อและเป็นเงื่อนไขสำคัญในการยื่นขอมิถินพำนักถาวรในประเทศเยอรมนี (Permanent Resident) (Study in Germany, 2023) ซึ่งถือเป็นนโยบายและรูปแบบการดำเนินงานที่จะดึงดูดผู้มีความสามารถจากพัฒนาตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษาในชาติ นำมาพัฒนาประเทศต่อไปได้

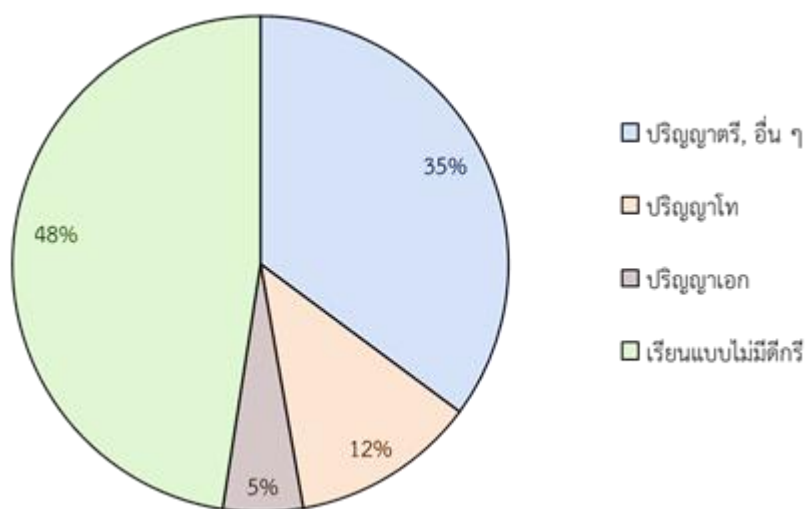

ภาพที่ 6 สัดส่วนของระดับการศึกษาที่เข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติในประเทศเยอรมนี
ที่มา : <https://www.studying-in-germany.org/working-in-germany-after-graduation/>

5.3 ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศจีน

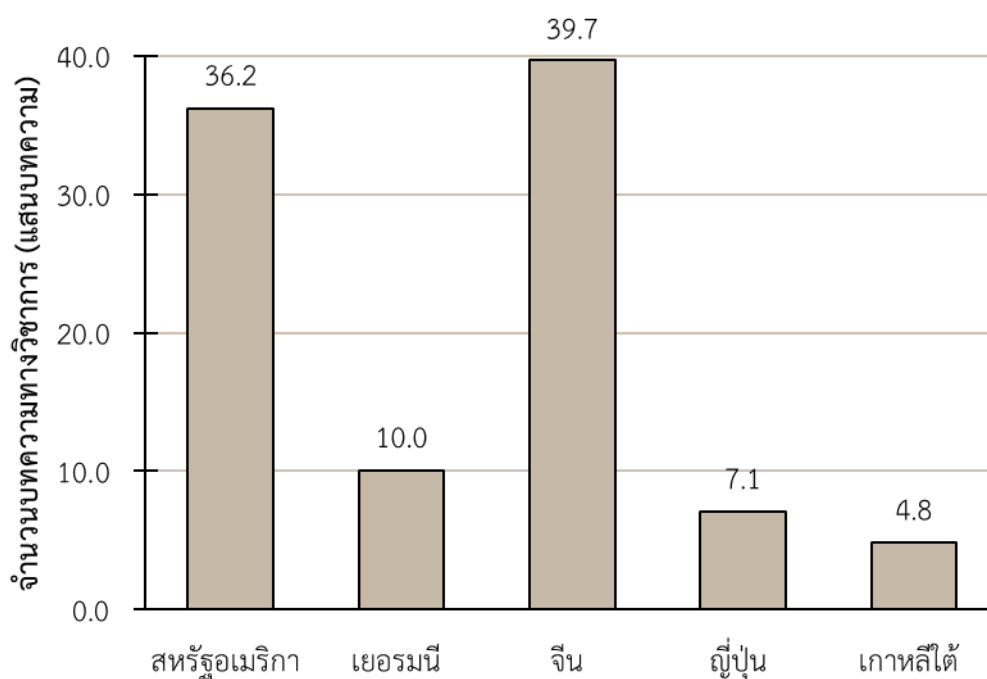
ข้อมูลจาก erudera.com เว็บไซต์สืบค้นฐานข้อมูลด้านศึกษานานาชาติชั้นนำ พบว่าจีนประสบความสำเร็จในการใช้การศึกษาเพื่อดึงดูดผู้เรียนชาวต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อในประเทศอย่างมาก โดยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าอัตราส่วนของนักศึกษาต่างชาติเกือบครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 48 เข้าศึกษาต่อในแบบไม่ได้รับตีกี ดังภาพที่ 7 และในส่วนของระดับอุดมศึกษา พบว่ามีนักศึกษาต่างชาติประมาณร้อยละ 10 ที่ได้รับทุนการศึกษาจากรัฐบาลจีนซึ่งครอบคลุมทั้งค่าเล่าเรียนและค่าครองชีพในจีน จึงทำให้มีผู้สนใจศึกษาต่อในประเทศจีนอยู่ไม่น้อย ผลสำเร็จที่ควรกล่าวถึงอีกประการคือการได้คะแนน PISA รอบปี 2018 เป็นอันดับหนึ่งในทุก ๆ ด้าน อันเป็นตัวชี้วัดด้านคุณภาพทางการศึกษา ทำให้ประเทศจีนมีศักยภาพในการดึงดูดให้ผู้เรียนต่างชาติหันมาสนใจศึกษาต่อในจีนมากขึ้น เพราะคุณภาพการศึกษาที่ได้รับการยอมรับในระดับโลก

สำหรับการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการของประเทศจีนก็พบว่ามีบทความโดดเด่นจนสามารถเรียกได้ว่าเป็นผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power โดยพบว่าจีนมีจำนวนบทความทางวิชาการ 5 ปีย้อนหลังตั้งแต่ปี 2018 ถึง 2022 จำนวนมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลกอ้างอิงตามข้อมูลจากเว็บไซต์ Scimago Lab ซึ่งบ่งชี้ว่ามีการพัฒนาประชากรภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง เนื่องจากบทความส่วนใหญ่จะมาจากนักศึกษานาชาติจีนเอง ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 7 สัดส่วนของระดับการศึกษาที่เข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติในประเทศจีน

ที่มา : <https://erudera.com/statistics/china/china-international-student-statistics/>

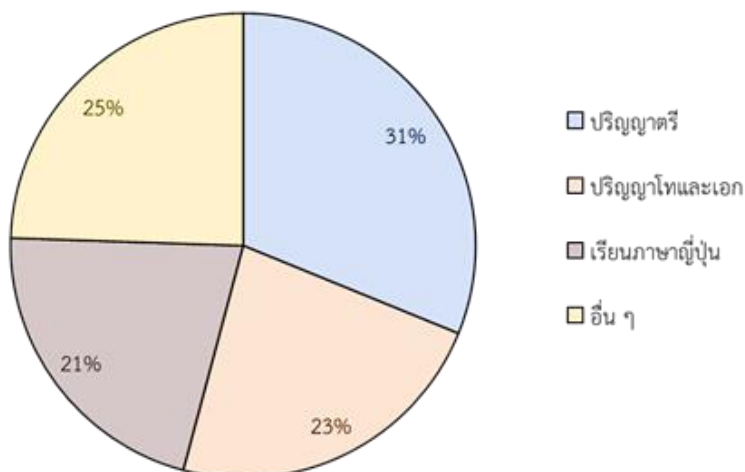

ภาพที่ 8 จำนวนบทความทางวิชาการที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ 2018 ถึง 2022

ที่มา : <https://www.scimagojr.com/countryrank.php>

5.4 ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศญี่ปุ่น

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของญี่ปุ่นพบว่า ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อในประเทศ โดยในปี 2022 พบว่ามีจำนวนนักศึกษาต่างชาติประมาณสองแสนสามหมื่นคน โดยในจำนวนนี้พบว่า ส่วนใหญ่เข้ามาศึกษาต่อด้านภาษาญี่ปุ่นมากที่สุด (ภาพที่ 9) อันเป็นผลมาจากการที่ประเทศญี่ปุ่นมีความเป็นเอกเทศสูงมาก สามารถพึ่งพาบุคลากรภายในประเทศเพียงอย่างเดียวได้ ทำให้เทคโนโลยีของประเทศญี่ปุ่นพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ทำให้เป็นส่วนที่ดึงดูดนักศึกษาต่างชาติได้เป็นอย่างดี รวมถึงการที่มีทุนการศึกษาสนับสนุนทั้งค่าเล่าเรียนและค่าครองชีพที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในประเทศ หรือกระทั่งมีทุนการศึกษาจากประเทศบ้านเกิดของนักศึกษาต่างชาติ (Home Country Sponsorship) ให้ได้เข้ามาศึกษาที่ประเทศญี่ปุ่น (JASSO, 2023) และ เนื่องจากคนในประเทศญี่ปุ่นไม่ใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลในการสื่อสาร หรือแม้กระทั่งในสถาบันการศึกษา ดังนั้นผู้ที่มาศึกษาต่อในญี่ปุ่นจึงมีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมและมารยาทของชาวญี่ปุ่น

ภาพที่ 9 สัดส่วนของระดับการศึกษาที่เข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติในประเทศญี่ปุ่น

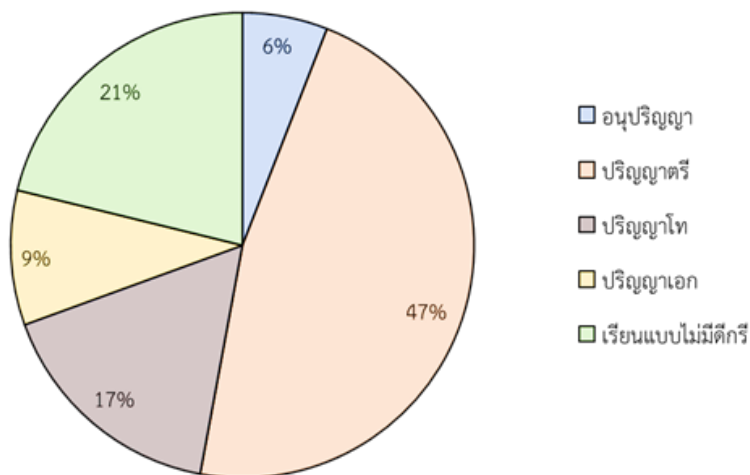
ที่มา: <https://www.studyinjapan.go.jp/en/statistics/zaiseiki/data/2022.html#:~:text=Result%20of%20International%20Student%20Survey%20in%20Japan%2C%202022,type%20%28%29Five%20major%20countries%20%2F%20regions%20of%20origin>

2022.html#:~:text=Result%20of%20International%20Student%20Survey%20in%20Japan%2C%202022,type%20%28%29Five%20major%20countries%20%2F%20regions%20of%20origin

5.5 ผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้พบว่าไม่อาจประสบความสำเร็จเทียบเคียงได้กับด้านอื่น ๆ เช่น ด้านวัฒนธรรม K-Pop ด้านซีรีส์ ด้านเทคโนโลยีการแพทย์และความงาม ซึ่งทำให้ประเทศเกาหลีใต้เป็นที่รู้จักในระดับโลก อย่างไรก็ตาม ผลสำเร็จด้านการใช้การศึกษาเป็น Soft Power สามารถวัดได้จากความสามารถในการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติมาศึกษาต่อในประเทศ (ภาพที่ 10) ซึ่งพบว่าเกาหลีใต้มีศักยภาพดึงดูดนักศึกษาต่างชาติระดับอุดมศึกษาเข้ามาศึกษาต่อได้ โดยพบว่านักศึกษาต่างชาติให้ความสนใจมาศึกษาแบบไม่มีตักที่ร้อยละ 47 ซึ่งน่าจะเป็นการศึกษา

ภาษาและวัฒนธรรมเกาหลีใต้ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบันเพราะอิทธิพลของ Soft Power ด้านอื่นที่เกาหลีใต้สามารถผลักดันจนเป็นที่นิยมแพร่หลายในต่างชาติได้

ภาพที่ 10 สัดส่วนของระดับการศึกษาที่เข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติในประเทศเกาหลีใต้

ที่มา: <https://english.moe.go.kr/sub/infoRenewal.do?m=0305&page=0305&s=english>

6. มลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

การศึกษามลเหตุสู่ความสำเร็จเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่นำมาศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ให้เกิดผลสำเร็จ โดยการศึกษามลเหตุสู่ความสำเร็จนั้นมีการศึกษาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะของการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และกำหนดเกณฑ์คัดเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลดังนี้

- 1) เป็นผู้เคยไปศึกษาแลกเปลี่ยนยังประเทศที่เป็นกรณีศึกษา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ในระดับชั้นใด หรือสาขาวิชาใดก็ได้
- 2) เป็นผู้ที่ยินดีให้ข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลแบบไม่ระบุตัวตน

จากการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดทำให้ได้ผู้ข้อมูลจำนวน 9 คน จากประเทศที่เป็นกรณีตัวอย่าง 5 ประเทศดังกล่าว รายละเอียดของข้อมูลจำแนกตามประเทศได้ดังต่อไปนี้

6.1 มลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศผู้นำด้านการศึกษาที่เป็นจุดมุ่งหมายของนักเรียนนักศึกษาจากทั่วโลก เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดของแนวคิด ทฤษฎี ปรัชญาของศาสตร์หลายแขนง และยังมีสถาบันการศึกษาชั้นนำระดับโลก ในแต่ละปีจึงมีผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สหรัฐอเมริกา (Daily et al., 2011)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เคยไปศึกษาแลกเปลี่ยนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในโครงการพัฒนานโยบายและองค์ความรู้ด้านการศึกษานานาชาติเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ของสำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ สำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า มีความรู้สึกที่ดีต่อประเทศสหรัฐอเมริกา มีความชื่นชอบและชื่นชมในความเป็นชาติ ดังตัวอย่างการให้ข้อมูล “...แน่นอน การที่ได้มาอยู่ที่นี้หลายปี ได้ทำงานในองค์กรระดับโลกที่ทำการวิจัยและพัฒนาทักษะด้านวิศวกรรมโยธาแบบนี้มันทำให้รู้สึกดีมาก จนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของที่นี่...” เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลรายนี้ได้ใช้ระยะเวลาในการอยู่อาศัยที่ประเทศสหรัฐอเมริกายาวนานถึง 5 ปี และได้รับทุนสนับสนุนเต็มรูปแบบทั้งค่าเล่าเรียนและเงินเดือน ซึ่งปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลรายนี้ยังคงทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาหลังจบการศึกษา ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลจากประเทศเดียวกันอีกท่านรู้สึกชื่นชอบการมาศึกษาต่อที่ประเทศนี้ โดยชื่นชอบในระบบการศึกษาและการทำงาน และได้รับทุนการศึกษาที่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายทั้งค่าเล่าเรียน ค่าที่พักอาศัย และเงินเดือน แต่ในปัจจุบันไม่ได้อาศัยอยู่ที่สหรัฐอเมริกา ดังตัวอย่างการให้ข้อมูล “...ได้รับทุนวิจัยมาเรียน 3 เดือน เกี่ยวกับสาขาคณิตศาสตร์ในระดับปริญญาตรี รู้สึกชอบระบบการศึกษาของที่นี่นะ แต่ไม่ได้รู้สึกชอบขนาดอยากมาทำงานหรืออยู่อาศัย ยังไม่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของที่นี่...” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงถึงมูลเหตุด้านระยะเวลาที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกซึมซับวิถีชีวิต ได้รับอิทธิพลทางความคิดจนเกิดการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของประเทศที่ตนไปศึกษา การได้ใช้ชีวิตศึกษาเล่าเรียนในระยะยาวย่อมทำให้ผลของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ได้มากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม แม้การแลกเปลี่ยนในระยะสั้นอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับประเทศ แต่การได้ไปศึกษาแลกเปลี่ยนก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชาวต่างชาติได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสกับชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และผู้คน ส่งผลให้ได้รับอิทธิพลทางความรู้สึกนึกคิดในทางที่ดี ดังตัวอย่างการให้ข้อมูล “...อาจารย์ที่นี่เก่งมาก เพื่อน ๆ ก็เก่ง ทุกคนมีความสามารถ มีความกระตือรือร้นในการเรียน มีความเป็นวิชาการสูง ระบบการศึกษาก็ดีทำให้คนพัฒนาไปได้ไกล รู้สึกชอบที่นี่ ดีใจที่ได้มาเรียน...” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

6.2 มูลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเยอรมนี

ประเทศเยอรมนีมีชื่อเสียงในด้านของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเยอรมนีใช้สิ่งนี้เป็นจุดแข็งในการขยายอิทธิพลไปยังประชาคมโลกโดยการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ (David, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่พบว่า มีการให้ทุนสนับสนุนนักเรียนต่างชาติในระดับก่อนอุดมศึกษาที่ให้นักเรียนที่ได้รับทุนเกิดความรู้สึกผูกพันจากการที่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมและภาษา รวมทั้งยังได้ใช้ชีวิตกับครอบครัวชาวเยอรมัน นำไปสู่การลงหลักปักฐาน ดังตัวอย่างการให้ข้อมูล “...ไปเรียนแลกเปลี่ยนช่วง Grade 9-13 ได้ประสบการณ์ชีวิต การอยู่กับครอบครัวคนเยอรมัน ได้เรียนภาษา ชอบการอยู่ที่นี่ ระบบการศึกษาที่นี่ก็เลยอยู่มายาว ๆ ...” เช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลอีกรายที่มีโอกาสไปศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ดังตัวอย่างการให้ข้อมูล “...ได้ทุนจากมหาวิทยาลัยเพราะมีเครือข่ายร่วมมือกัน ไปเรียน Doctoral Engineering 3 ปี ก็เรียนภาษาเยอรมันด้วย รู้สึกชอบ ชอบเพื่อนร่วมงาน ชอบประเทศเขา ตอนนี้ก็จบแล้วแต่ยังทำงานอยู่ที่นี้ต่อไป...” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

ข้อมูลจากตัวอย่างทั้ง 2 ราย สะท้อนให้เห็นว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น การมีเครือข่ายในส่วนของสถาบันการศึกษา และการมีส่วนร่วมในภาคประชาชนอย่างการมีครอบครัวอุปถัมภ์ ทำให้นักเรียนที่เข้ามาแลกเปลี่ยนได้รับประสบการณ์ที่น่าประทับใจและได้เรียนรู้วัฒนธรรมของชาติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการยอมรับและความผูกพัน จึงเกิดโอกาสในการย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานหรืออยู่อาศัยมากขึ้น

6.3 มลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศจีน

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีความโดดเด่นในหลายด้าน อาจเรียกได้ว่าเป็นชาติมหาอำนาจอันดับต้น ๆ ของเอเชีย ประเทศจีนมีระบบการศึกษาที่เข้มข้น ประกอบกับวัฒนธรรมที่เอกลักษณ์และมีรากฐานที่ยาวนาน สอดคล้องกับตัวอย่างการให้ข้อมูล “...เลือกมาเรียนที่จีนเพราะระบบการศึกษาเขาเข้มแข็งมาก การันตีคุณภาพได้ แล้วภาษาจีนก็เป็นภาษาที่ใช้กันเยอะในสมัยนี้ รู้ภาษาจีนก็ได้เปรียบ คนจีนมีอยู่ทั่วโลก บริษัทต่าง ๆ ก็ของจีนเกือบหมด...” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

จากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ดังที่กล่าวมาข้างต้น อาจอนุมานเป็นมลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศจีนได้ว่า เกิดจากการที่ประเทศจีนใช้การแผ่ขยายอิทธิพลทั้งในด้านของวัฒนธรรมภาษา และในด้านของเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการใช้นโยบายทางการศึกษาในการเปิดรับนักเรียนนักศึกษาจากทั่วโลกเข้ามาสู่ประเทศ ทำให้นักเรียนนักศึกษาเกิดความตระหนักถึงพลังอำนาจของจีนบนเวทีโลก

6.4 มลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่น เป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางแห่งการท่องเที่ยวของผู้คนทั่วโลก แต่นอกจากภูมิประเทศและวัฒนธรรมที่สวยงามที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวแล้ว ประเทศญี่ปุ่นยังมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เป็นสิ่งดึงดูดนักวิชาการ นักวิทยาศาสตร์ ตลอดจนนักลงทุนจากทั่วโลกเข้ามาอีกด้วย การศึกษาแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ญี่ปุ่นใช้ในการส่งออกพลังและขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจ

จากการให้ข้อมูลของตัวอย่างที่ได้ศึกษาแลกเปลี่ยนที่ประเทศญี่ปุ่นจำนวน 3 ราย พบว่า มลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศญี่ปุ่นเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ (1) ความพร้อมทั้งในด้านของอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ตลอดจนคณาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญ (2) ระบบการศึกษาที่มีความจริงจัง ช่วยผลักดันให้ผู้เรียนรู้สึกได้รับการพัฒนา เกิดความขวนขวายในการเรียนรู้สิ่งใหม่ มีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรม (3) วัฒนธรรมที่งดงาม เป็นสิ่งที่ทำให้ชาวต่างชาติที่ได้มาเรียนที่นี้รู้สึกชื่นชอบ เกิดความรักและผูกพัน ทั้งอาหาร ภาษา และผู้คนที่มีความเอกลักษณ์ และ (4) การให้ทุนสนับสนุนผู้เรียนที่เข้ามาศึกษาแลกเปลี่ยนที่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายทั้งหมด ทั้งค่าเล่าเรียน ค่าที่พักอาศัย และยังมีเงินเดือนให้ในระหว่างเรียน ดังตัวอย่างการให้ข้อมูลดังนี้ “...เลือกเรียนที่นี้เพราะต้องการทำงานวิจัยในห้องปฏิบัติการที่เอื้อทั้งทรัพยากรและเครื่องมือ พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญในด้านหัวข้อที่ต้องการวิจัย นอกเหนือจากนั้นอยากเรียนรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่น...” และ “...ได้รับทุนการศึกษาเต็มจำนวนจาก JICA ที่ครอบคลุมค่าเล่าเรียนทั้งหมด นอกจากยังได้เงินเดือน และเบี้ยเลี้ยงระหว่างช่วงฝึกงาน...” สอดคล้องกับตัวอย่างข้อมูล “...ที่นี้มีเทคโนโลยีรวมถึงบุคลากรคอยสนับสนุน ไม่ต้องพะวงเรื่องอื่น ๆ นอกจากการศึกษาที่ต้องทำ อย่างพวกค่าใช้จ่ายก็มีเป็นทุนแบบให้เปล่าสำหรับค่าครองชีพ จำนวน 150,000 เยนตลอดโครงการ ไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการเข้าทำวิจัยในห้องทดลอง รวมถึงวัฒนธรรมที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีระบบที่ชัดเจน ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น...” เช่นเดียวกับตัวอย่างการให้ข้อมูล “...พอใจ การทำงานเป็นระบบ จริงจัง เครื่องมือพร้อมและทันสมัย มีค่าเรียนให้ทั้งหมด...” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

6.5 มุลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศเกาหลีใต้

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เคยไปศึกษาแลกเปลี่ยนในระดับปริญญาเอกคณะแพทยศาสตร์ สาขาระบบประสาทและสมอง ได้ให้เหตุผลในการเลือกศึกษาต่อที่ประเทศเกาหลีใต้ดังนี้ “...เหตุผลก็คือ ตอนมาแลกเปลี่ยนที่นี่ได้ทำการทดลองจริง เครื่องมือพร้อมสำหรับการทำวิจัย ได้ฝึกทำการทดลองหลาย ๆ แบบ ซึ่งทำให้เกิดไอเดียว่า เราจะทำอะไรได้บ้างในงานวิจัย และอาจารย์ก็เชี่ยวชาญด้านนี้มาก ๆ ที่สำคัญก็คือได้ทุนเต็มด้วย...” และ “...สิ่งที่ชอบอีกอย่างก็คืออิสระในการคิดหัวข้อโปรเจกต์ที่เราสนใจ และอาจารย์ก็แนะนำดี มาก ๆ ถ้าอยากทำวิจัยทำได้เลย ไม่ต้องกังวลเรื่องงบประมาณมากนัก เพราะทางรัฐมีเงินวิจัยค่อนข้างเยอะ ต่อ 1 โปรเจกต์ ไป International Conference ที่ต่าง ๆ ได้บ่อย ๆ มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้ไปเยอะ ๆ เลย มีอุปกรณ์ สัตว์ทดลอง อย่างเราทำสมอง ก็ได้ผ่าสมอง ได้ใช้สมองคน และก็ได้ฝึกผ่าสัตว์...” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ทราบว่า การที่เกาหลีใต้มีอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย การมีห้องปฏิบัติการที่เพียงพอ และ การมีเงินทุนสนับสนุน เป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยดึงดูดนักเรียนนักศึกษาที่เก่งกาจจากทั่วโลกให้มาศึกษาแลกเปลี่ยนที่ประเทศเกาหลีใต้

6.6 การวิเคราะห์และสังเคราะห์จุดร่วมและจุดต่างของมูลเหตุแห่งความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power

การวิเคราะห์จุดร่วมและจุดต่างของมูลเหตุแห่งความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทุกประเทศในภาพรวม เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้การศึกษาเป็น Soft Power ให้ประสบผลสำเร็จดังนี้

จากการเก็บข้อมูลสามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับมูลเหตุแห่งความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา จากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 คน พบว่า มีผู้ให้ข้อมูล 6 คน ที่อาศัยหรือทำงานในประเทศที่ไปศึกษาแลกเปลี่ยนหลังสำเร็จการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เกี่ยวกับมูลเหตุแห่งความสำเร็จจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากประเทศที่เป็น

กรณีศึกษา

ผู้ให้ข้อมูล	ประเทศที่ไปศึกษาแลกเปลี่ยน	ระยะเวลาที่ไปศึกษาแลกเปลี่ยน (เดือน)	ระดับชั้นที่ไปศึกษาแลกเปลี่ยน	การเข้าถึงข้อมูลการศึกษาแลกเปลี่ยน	เหตุผลในการเลือกประเทศที่ไปศึกษาแลกเปลี่ยน	การสนับสนุนที่ได้รับจากประเทศที่ไปศึกษาแลกเปลี่ยน	การอาศัยอยู่/ทำงานในประเทศที่ไปศึกษาแลกเปลี่ยน หลังจบการศึกษา
1	สหรัฐอเมริกา	3	ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัย	- มีเครื่องมือสำหรับการทำงานวิจัยที่ครบครัน - มีทุนสนับสนุน	- ค่าเล่าเรียนเต็มจำนวน - ค่าที่พัก - เงินเดือน	✗
2	สหรัฐอเมริกา	60	ปริญญาเอก	มหาวิทยาลัย	- สถาบันที่ไม่มีชื่อเสียงระดับโลก - สามารถเพิ่มโอกาสทางอาชีพได้ - มีทุนสนับสนุน	- ค่าเล่าเรียนเต็มจำนวน - ค่าที่พัก - เงินเดือน	✓
3	เยอรมนี	12	มัธยมศึกษา	โรงเรียน	- อยากเรียนรู้วัฒนธรรม - มีทุนสนับสนุน	- ค่าเล่าเรียนบางส่วน	✓
4	เยอรมนี	36	ปริญญาเอก	มหาวิทยาลัย	- ระบบการศึกษา	- เงินเดือน	✓
5	ญี่ปุ่น	6	ปริญญาเอก	รุ่นพี่	- มีเครื่องมือสำหรับการทำงานวิจัยที่ครบครัน - มีทุนสนับสนุน - อยากเรียนรู้วัฒนธรรม	- ค่าเล่าเรียนเต็มจำนวน	✗
6	ญี่ปุ่น	60	ปริญญาเอก	มหาวิทยาลัย	- มีทุนสนับสนุน - มีเครื่องมือสำหรับการทำงานวิจัยที่ครบครัน	- ค่าเล่าเรียนเต็มจำนวน - ค่าที่พัก - เงินเดือน	✓
7	ญี่ปุ่น	1	ปริญญาเอก	มหาวิทยาลัย	- สามารถเพิ่มโอกาสทางอาชีพได้ - มีเครื่องมือสำหรับการทำงานวิจัยที่ครบครัน	- เงินเดือน	✗

8	เกาหลีใต้	36	ปริญญาเอก	มหาวิทยาลัย	- มีทุนสนับสนุน - มีเครื่องมือสำหรับ การทำงานวิจัย ที่ครบครัน - อาจารย์มีความรู้ ความสามารถ	- ค่าเล่าเรียน เต็มจำนวน - ค่าที่พัก - เงินเดือน	✓
9	จีน	12	ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัย	- มีทุนสนับสนุน - มีเครื่องมือสำหรับ การทำงานวิจัย ที่ครบครัน - อาจารย์มีความรู้ ความสามารถ - อยากเรียนรู้ วัฒนธรรม	- ค่าเล่าเรียน เต็มจำนวน - ค่าที่พัก - เงินเดือน	✓

ข้อมูลจากตารางข้างต้น ได้นำมาสังเคราะห์เป็นมูลเหตุแห่งความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power จำนวน 2 มูลเหตุได้แก่

1. มูลเหตุด้านจำนวนระยะเวลาในการศึกษาต่อ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ระยะเวลาในการไปศึกษาแลกเปลี่ยนมากกว่า 12 เดือน มีแนวโน้มจะอยู่อาศัยหรือทำงานที่ประเทศนั้น ๆ มากกว่าผู้ที่ไปแลกเปลี่ยนในระยะสั้น ทั้งนี้เพราะผู้ที่ไปศึกษาต่อในระยะเวลาที่นานกว่าจะได้รับอิทธิพลและซึมซับวัฒนธรรมและค่านิยมของประเทศที่ไปศึกษาต่อได้มากกว่า

2. มูลเหตุด้านเงินทุนสนับสนุนและความพร้อมของทรัพยากรการศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้รับทุนที่ครอบคลุมทั้งค่าเล่าเรียน ค่าที่พักอาศัย รวมทั้งมีเงินรายเดือนสำหรับใช้จ่ายระหว่างเรียน นอกจากนี้ยังมีเหตุผลในด้านของระบบการศึกษา ความพร้อมของเครื่องมือ ความสามารถของอาจารย์ผู้สอน ตลอดจนความก้าวหน้าทางอาชีพ และยังมีความสนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ เป็นแรงจูงใจอีกด้วย ดังตัวอย่างการให้ข้อมูล “...ได้มาทำงานวิจัยในแล็บที่ทันสมัย มีอุปกรณ์ มีอาจารย์เก่ง ๆ คอยให้คำแนะนำ ...” และ “..เหตุผลก็คือ ตอนมาแลกเปลี่ยนที่นี่ ได้ทำการทดลองจริง เครื่องมือพร้อมสำหรับการทำวิจัย ได้ฝึกทำการทดลองหลาย ๆ แบบ ซึ่งทำให้เกิดไอเดียที่เราจะทำอะไรได้บ้างในงานวิจัย และอาจารย์ก็เชี่ยวชาญด้านนี้มาก ๆ แล้วสำคัญก็คือก็ได้ทุนเต็มด้วย...” สอดคล้องกับตัวอย่างการให้ข้อมูล “...พอใจกับการทำงานเป็นระบบ จริงจัง เครื่องมือพร้อม...” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

7. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการศึกษา/ข้อค้นพบของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 5 ประเทศ ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา เยอรมนี จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ พบว่า ประเทศที่เป็นกรณีศึกษาเหล่านี้ มีจุดร่วมและจุดต่างในด้านต่าง ๆ อาทิ แนวคิด/นโยบาย วิธีการและรูปแบบการดำเนินงาน และผลสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ดังต่อไปนี้

7.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านนโยบายและแนวคิดในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

จากการเปรียบเทียบด้านนโยบายและแนวคิดในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า ทุกประเทศมีแนวคิดร่วมกันที่จะแผ่ขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ประเทศแถบเอเชียยังมีแนวคิดร่วมกันในการเผยแพร่วัฒนธรรม และประเทศส่วนใหญ่จะมีการกำหนดนโยบายชาติในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power อย่างเป็นรูปธรรม สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านนโยบายและแนวคิดในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

ประเด็นที่ค้นพบ	ประเทศที่เป็นกรณีศึกษา				
	สหรัฐอเมริกา	เยอรมนี	จีน	ญี่ปุ่น	เกาหลี
1. มีการกำหนดเป็นนโยบายของชาติอย่างเป็นรูปธรรม		✓	✓	✓	
2. มีแนวคิดในการเผยแพร่วัฒนธรรม			✓	✓	✓
3. มีแนวคิดในการแผ่ขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจ	✓	✓	✓	✓	✓
4. มีแนวคิดในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับต่างชาติ			✓	✓	

7.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านรูปแบบและวิธีการในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

จากการเปรียบเทียบด้านรูปแบบและวิธีการในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า มีจุดร่วมที่เห็นได้อย่างชัดเจนของแต่ละประเทศคือ การมีโครงการแลกเปลี่ยนและมีการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา ที่เข้ามาศึกษาแลกเปลี่ยน โดยประเทศเหล่านั้นมีจุดเด่นด้านวิชาการในการดึงดูดชาวต่างชาติให้เข้ามาศึกษา อาทิ การเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี การมีผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการระดับโลก นอกจากนี้ยังมีรูปแบบและวิธีการอื่น ๆ อาทิ การใช้จุดเด่นทางวัฒนธรรมในการดึงดูดความสนใจของนักเรียน นักศึกษาแลกเปลี่ยน การสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับทางวิชาการในระดับโลก หรือแม้แต่การส่งออกหลักสูตรหรือการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ไปในต่างประเทศ สามารถแสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านรูปแบบและวิธีการในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านรูปแบบและวิธีการในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

รูปแบบที่ค้นพบ	ประเทศที่เป็นกรณีศึกษา				
	สหรัฐอเมริกา	เยอรมนี	จีน	ญี่ปุ่น	เกาหลี
1. ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาต่างชาติ	✓	✓	✓	✓	✓
2. ใช้จุดเด่นด้านวิชาการในการดึงดูดชาวต่างชาติให้เข้ามาศึกษา อาทิ การเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี การมีผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการระดับโลก ฯลฯ	✓	✓	✓	✓	✓
3. ใช้จุดเด่นด้านวัฒนธรรมในการดึงดูดชาวต่างชาติให้เข้ามาศึกษา อาทิ ภาษา อาหาร แหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ	✓		✓	✓	✓
4. มีสถาบันการเรียนรู้เฉพาะทาง หรือมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ซึ่งสามารถดึงดูดนักเรียนนักศึกษาจากต่างประเทศ	✓		✓	✓	
5. สร้างและส่งออกหลักสูตรทางการศึกษา	✓		✓	✓	
6. มีหน่วยงานหรือองค์กรความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างประเทศ		✓	✓	✓	✓
7. มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ			✓	✓	
8. มีโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓

7.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสำเร็จของประเทศที่เป็นกรณีศึกษาในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power

จากการกำหนดนิยามการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ที่หมายถึง การกำหนดนโยบายการศึกษาที่สร้างอำนาจนำไปสู่การเป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับนานาชาติ นำไปสู่การกำหนดหัวข้อและตัวชี้วัดด้านการศึกษาที่สื่อถึงการเป็น Soft Power โดยอิงตามผลงานของ McClory (2012) ซึ่งจะใช้ในการวิเคราะห์ผลสำเร็จของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา ในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power อันประกอบด้วย 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) คุณภาพการศึกษา 2) คุณภาพของสถาบันการศึกษา 3) จำนวนนักเรียนนักศึกษาแลกเปลี่ยน และ 4) ผลงานทางวิชาการ รายละเอียดและขอบเขตของตัวชี้วัดในแต่ละหัวข้อ ปรากฏดังนี้

1) **คุณภาพการศึกษา** หัวข้อคุณภาพการศึกษาเป็นตัวสะท้อนคุณภาพของประชากรในประเทศ สามารถวัดได้จากตัวชี้วัดผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบที่เป็นมาตรฐานระดับนานาชาติ ซึ่งใน

การศึกษาครั้งนี้ได้พิจารณาเลือกผลโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ หรือ PISA (Programme for International Student Assessment) ในรอบปี 2018 ซึ่งการทดสอบ PISA นั้นเป็นการประเมินใน 3 ด้าน ประกอบด้วย การประเมินด้านการอ่าน (Reading) การประเมินด้านคณิตศาสตร์ (Mathematics) และการประเมินด้านความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Science)

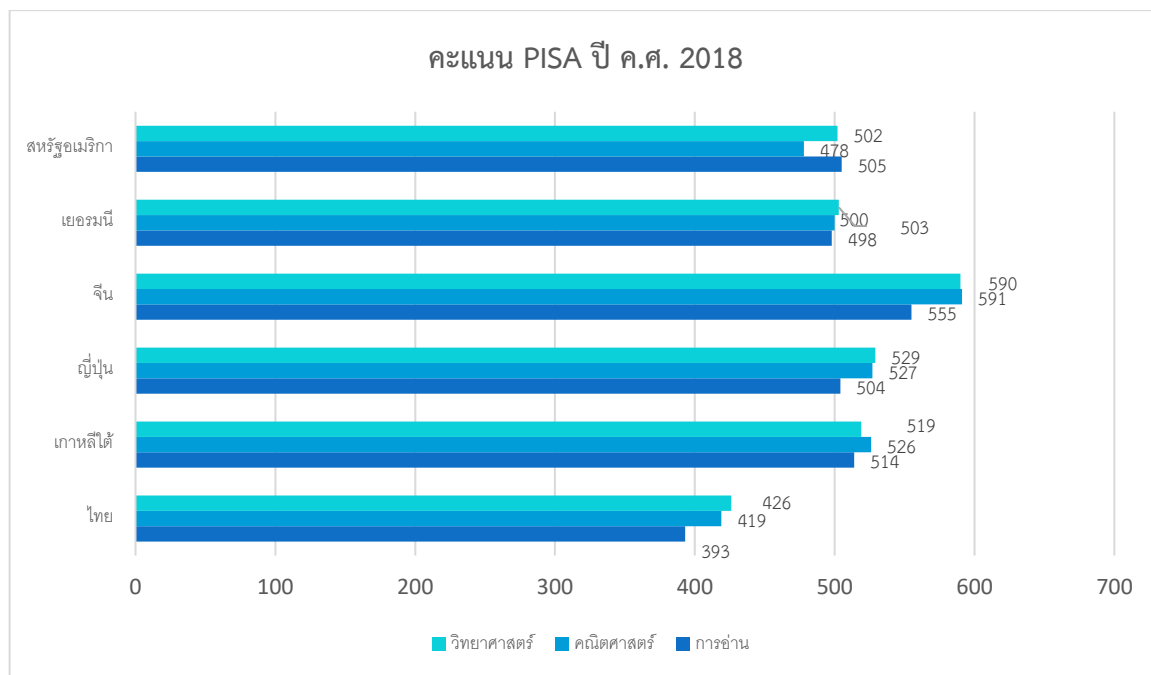
2) คุณภาพของสถาบันการศึกษา หัวข้อคุณภาพของสถาบันการศึกษาสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านการสอน การวิจัย ผลงานตีพิมพ์ รายได้ทางอุตสาหกรรมและมุมมองจากต่างชาติ ซึ่งวัดได้จากตัวชี้วัดการจัดลำดับสถาบันการศึกษาจากทั่วโลก

3) จำนวนนักเรียนนักศึกษาแลกเปลี่ยน หัวข้อจำนวนนักเรียนนักศึกษาแลกเปลี่ยนสะท้อนถึงคุณภาพในการจัดการศึกษา และประสิทธิภาพของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของแต่ละประเทศ ที่สามารถดึงดูดให้นักเรียนนักศึกษาเข้ามาศึกษาแลกเปลี่ยนภายในประเทศ ซึ่งวัดได้จากตัวชี้วัดจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่มาศึกษาแลกเปลี่ยนในแต่ละปี

4) ผลงานทางวิชาการ หัวข้อผลงานวิชาการสะท้อนถึงคุณภาพทางการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการ สามารถวัดได้จากตัวชี้วัดจำนวนผลงานทางวิชาการที่ได้รับการเผยแพร่หรือตีพิมพ์ในแต่ละปี ทั้งนี้ผลงานทางวิชาการดังกล่าวหมายถึง บทความ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ สื่อประกอบการจัดการเรียนการสอน อาทิ แบบฝึกหัด ชุดฝึก เกมการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมดทุกระดับชั้นการศึกษา

ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ตามหัวข้อและตัวชี้วัดดังกล่าว โดยเปรียบเทียบประเทศที่เป็นกรณีศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1) คุณภาพการศึกษา คุณภาพทางการศึกษาของประเทศถือเป็นประเด็นหลักในการที่ชาวต่างประเทศผู้สนใจจะไปศึกษาต่อในประเทศนั้นๆ จะใช้ในการพิจารณาเพื่อเลือกศึกษาต่อ ประเทศที่มีผลการจัดอันดับด้านคุณภาพการศึกษาที่ดีหรืออยู่ในลำดับต้น ๆ ก็จะเป็นที่หมายดึงดูดให้นักศึกษาต่างชาติเดินทางมาศึกษาต่อในประเทศ จากการศึกษาหัวข้อคุณภาพการศึกษาของประเทศกรณีศึกษาทั้ง 5 ประเทศ โดยใช้ตัวชี้วัดผลคะแนน PISA 2018 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกัน 5 ประเทศที่เป็นกรณีศึกษา ผลของคะแนน PISA ในปี ค.ศ. 2018 ประเทศจีนมีคะแนนสูงที่สุดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการอ่าน 555 คะแนน ด้านคณิตศาสตร์ 591 คะแนน และด้านวิทยาศาสตร์ 590 คะแนน หากพิจารณาคะแนนทดสอบตามด้านของการวัดในด้านการอ่านประเทศจีนมีคะแนนสูงที่สุด 555 คะแนน รองลงมาได้แก่ ประเทศเกาหลีใต้ 514 คะแนน ประเทศสหรัฐอเมริกา 505 คะแนน ประเทศญี่ปุ่น 504 คะแนน และประเทศเยอรมนี 498 คะแนน ตามลำดับ ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 แผนภูมิเปรียบเทียบคะแนน PISA ปี ค.ศ. 2018

ที่มา: (Schleicher, 2019)

เมื่อพิจารณาคะแนนด้านคณิตศาสตร์ พบว่า ประเทศที่มีคะแนนสูงที่สุดคือประเทศจีน 591 คะแนน รองลงมาได้แก่ ประเทศเกาหลีใต้ 527 คะแนน ประเทศญี่ปุ่น 526 คะแนน ประเทศเยอรมนี 500 คะแนน และประเทศสหรัฐอเมริกา 478 คะแนน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาคะแนนด้านวิทยาศาสตร์ พบว่า ประเทศที่มีคะแนนสูงที่สุดคือประเทศจีน 590 คะแนน รองลงมาได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น 529 คะแนน ประเทศเกาหลีใต้ 519 คะแนน ประเทศเยอรมนี 503 คะแนน และประเทศสหรัฐอเมริกา 502 คะแนน ตามลำดับ

ด้วยผลการประเมิน PISA 2018 ข้างต้น เป็นการเผยแพร่ภาพลักษณ์ของประเทศจีนในด้านคุณภาพการศึกษาโดยอ้อมาน ซึ่งแน่นอนว่าจะสามารถดึงดูดนักเรียนต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อในประเทศจีนได้อย่างชัดเจน และถือได้ว่าเป็นผลสำเร็จของประเทศจีนในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power เพื่อดึงดูดนักเรียน/นักศึกษาต่างชาติ

2) คุณภาพของสถาบันการศึกษา การจัดลำดับสถาบันการศึกษาจากทั่วโลก โดย Pappas, J. D. (2023) ซึ่งเปรียบเทียบจากค่า ACI: Academic Cohesion Index ที่คำนวณจากจำนวนสถาบันที่ติด 10,000 อันดับแรกหารด้วยจำนวนสถาบันทั้งหมดในประเทศ คิดเป็นร้อยละ พบว่า ประเทศที่มีค่า ACI สูงที่สุดคือประเทศสหรัฐอเมริกา คิดเป็นร้อยละ 74.80 รองลงมาได้แก่ ประเทศเยอรมนี คิดเป็นร้อยละ 47.70 ประเทศญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 41.10 ประเทศเกาหลีใต้ คิดเป็นร้อยละ 37.20 และประเทศจีน คิดเป็นร้อยละ 30.60 ตามลำดับ

หากพิจารณาค่า ACI ของประเทศไทย พบว่ามีค่าร้อยละ 51.80 ซึ่งสูงกว่าประเทศเยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 อันดับของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในแต่ละประเทศ

ประเทศ	อันดับ		จำนวนสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา					ACI
	2021	2023	1-100	100-200	201-500	1-10,000	ทั้งหมด	
สหรัฐอเมริกา	1	1	53	38	60	2,387	3,190	74.80%
เยอรมนี	8	10	1	8	27	231	484	47.70%
จีน	5	5	5	8	32	790	2581	30.60%
ญี่ปุ่น	14	12	1	1	10	410	998	41.10%
เกาหลีใต้	14	20	1	0	7	139	374	37.20%
ไทย	45	36	0	0	2	100	193	51.80%

ที่มา: (Pappas, J. D. ,2023)

ผลการจัดอันดับดังกล่าวสามารถอนุมานได้ว่าสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จในการใช้คุณภาพของสถาบันการศึกษาจากการจัดอันดับโลกเป็นตัวชี้วัดเพื่อดึงดูดนักเรียน/นักศึกษาต่างชาติให้มาศึกษาต่อ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการใช้การศึกษาเป็น Soft Power แบบหนึ่ง

3) จำนวนนักเรียนนักศึกษาแลกเปลี่ยน เป็นหัวข้อและตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่สุดในการพิจารณาถึงความสามารถในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศนั้น ๆ ซึ่งวัดได้จากจำนวนนักเรียนนักศึกษาในแต่ละปี รวมทั้งศึกษาแนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่มาแลกเปลี่ยนในประเทศเป้าหมาย

จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกามีจำนวนนักเรียนแลกเปลี่ยนมากที่สุด 1,362,157 คน รองลงมาได้แก่ ประเทศจีน 492,185 คน ประเทศเยอรมนี 440,564 คน ประเทศญี่ปุ่น 231,146 คน และประเทศเกาหลีใต้ 152,281 คน ตามลำดับ โดยเมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักเรียน นักศึกษาแลกเปลี่ยนของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบจำนวนนักเรียน นักศึกษาแลกเปลี่ยนของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

ประเทศ	จำนวนนักเรียน นักศึกษาแลกเปลี่ยน	ที่มา
สหรัฐอเมริกา	1,362,157 คน (ปี 2022) แบ่งเป็น <ul style="list-style-type: none"> • K-12 53,517 คน • อนุปริญญา 71,445 คน • ปริญญาตรี 450,408 คน • ปริญญาโท 507,195 คน • ปริญญาเอก 197,183 คน 	U.S. Immigration and Customs Enforcement, 2022
เยอรมนี	440,564 คน (ปี 2022) แบ่งเป็น <ul style="list-style-type: none"> • ปริญญาตรี 130,478 คน • ปริญญาโท 148,901 คน • ปริญญาเอก 28,745 คน • อื่น ๆ 19,960 คน • เรียนแบบไม่มีตักรี 21,354 คน 	Study in Germany, 2023
จีน	492,185 คน (ปี 2018) แบ่งเป็น <ul style="list-style-type: none"> • ปริญญาตรี, อื่น ๆ 173,060 คน • ปริญญาโท 59,444 คน • ปริญญาเอก 25,618 คน • เรียนแบบไม่มีตักรี 234,063 คน 	Erudera, 2019
ญี่ปุ่น	231,146 คน (ปี 2022) แบ่งเป็น <ul style="list-style-type: none"> • ปริญญาตรี 72,047 คน • ปริญญาโทและเอก 53,122 คน • เรียนภาษาญี่ปุ่น 49,405 คน • อื่น ๆ 56,572 คน 	JASSO, 2023
เกาหลีใต้	152,281 คน (ปี 2021) แบ่งเป็น <ul style="list-style-type: none"> • อนุปริญญา 9,057 คน • ปริญญาตรี 71,540 คน • ปริญญาโท 25,169 คน • ปริญญาเอก 14,252 คน • เรียนแบบไม่มีตักรี 32,263 คน 	Korean Ministry of Education, 2021

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าวสามารถอนุมานได้ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่สามารถดึงดูดนักเรียน นักศึกษาต่างชาติมาศึกษาต่อในประเทศของตนได้มากที่สุด แสดงถึงความสามารถและศักยภาพในการใช้ การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศอย่างชัดเจน

4) ผลงานทางวิชาการ แสดงออกถึงการที่ต่างชาติให้การยอมรับในคุณภาพของผลงานทางวิชาการ ของประเทศนั้น ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการใช้การศึกษาเป็น Soft Power แบบหนึ่ง หัวข้อผลงานทางวิชาการวัดได้

จากตัวชี้วัดจำนวนผลงานทางวิชาการที่ได้รับการเผยแพร่หรือตีพิมพ์ในแต่ละปี เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนบทความทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ 5 ปีย้อนหลัง (2018 – 2022) พบว่า ประเทศจีนมีจำนวนบทความมากที่สุด จำนวน 3,971,755 บทความ ซึ่งสูงที่สุดเป็นอันดับ 1 ของโลก รองลงมาได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา 3,620,347 บทความ ประเทศเยอรมนี 1,004,324 บทความ ประเทศญี่ปุ่น 705,386 บทความ และประเทศเกาหลีใต้ 481,400 บทความ (SJR, 2023) รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนบทความทางวิชาการที่ตีพิมพ์ 5 ปีย้อนหลัง (2018 – 2022)

ประเทศ	จำนวนบทความ	จำนวนการอ้างอิง (ครั้ง)	การอ้างอิงต่อเอกสาร (ครั้ง)	H index	อันดับโลก
สหรัฐอเมริกา	3,620,347	33,507,530	46.01	14,490	2
เยอรมนี	1,004,324	9,133,764	46.13	8,010	5
จีน	3,971,755	32,244,132	45.16	6,155	1
ญี่ปุ่น	705,386	4,719,186	33.67	6,255	7
เกาหลีใต้	481,400	4,029,250	43.3	4,395	13

ที่มา: (SJR, 2023)

ผลการจัดอันดับจำนวนบทความทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความพยายามของจีนในการเผยแพร่ผลงานวิชาการของประเทศสู่นานาชาติ ซึ่งการได้รับการจัดอันดับเป็นที่ 1 ในโลกสามารถกล่าวได้ว่าเป็นผลสำเร็จของจีนในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power แบบหนึ่ง ในส่วนของการตีพิมพ์หนังสือสำหรับการศึกษา ข้อมูลจาก Wordsrated (2023) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือและอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์นานาชาติ แสดงให้เห็นถึงมูลค่ายอดขายหนังสือสำหรับการศึกษาคิดเป็นยอดขายต่อปีแสดงดังตารางที่ 9 โดยที่ประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถทำยอดขายได้ถึงปีละกว่า 8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี มากเป็นอันดับหนึ่งของโลก รองลงมาเป็นประเทศเยอรมนีที่มียอดขาย 2.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ประเทศญี่ปุ่น 0.84 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี และประเทศเกาหลีใต้ 2.05 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ส่วนประเทศจีนไม่พบข้อมูลยอดขายหนังสือสำหรับการศึกษา จำนวนยอดขายหนังสือสำหรับการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาได้รับการยอมรับในฐานะต้นแบบหรือผู้นำในการจัดทำหนังสือสำหรับการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power แบบหนึ่ง

ตารางที่ 9 ยอดขายหนังสือสำหรับการศึกษาต่อปี

ประเทศ	ยอดขายหนังสือสำหรับการศึกษา (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)
สหรัฐอเมริกา	8.03
เยอรมนี	2.30
จีน	ไม่พบข้อมูล
ญี่ปุ่น	0.84
เกาหลีใต้	2.05

ที่มา: (Wordsrated, 2023)

8.สรุปผลการศึกษา

1. จากการศึกษา นิยามและขอบเขตของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถกำหนดนิยามและขอบเขตของการศึกษาคำนี้ การใช้การศึกษาเป็น Soft Power หมายถึง การกำหนดนโยบายการศึกษาที่สร้างอำนาจนำไปสู่การเป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับนานาชาติ โดยได้กำหนดประเทศที่เป็นกรณีศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 5 ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมนี ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลีใต้ โดยอ้างอิงจากการจัดอันดับประเทศที่มีความสามารถในการใช้ Soft Power ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดย Brand Finances ปี 2022 ซึ่งพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ สหราชอาณาจักร เยอรมนี จีน และ ญี่ปุ่น ตามลำดับ ซึ่งประเทศ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ที่นำมาเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ ถือเป็นประเทศที่เป็นตัวแทนของกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย และมีความสัมพันธ์กับประเทศไทยในหลายมิติ

2. ผลการศึกษาแนวคิดและนโยบายการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษาพบว่าประเทศที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 5 ประเทศ มีแนวคิดในการใช้ต้นทุนทางการศึกษา ความเป็นต้นแบบ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ภาษาและวัฒนธรรม ของประเทศ มาเชื่อมโยงกับการศึกษา โดยใช้การศึกษากลายเป็นเครื่องมือในการส่งผ่านองค์ความรู้ด้านนั้น ๆ ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจจากนักเรียน/นักศึกษาของประเทศต่าง ๆ ให้เดินทางมาศึกษาต่อในประเทศได้ โดยจำแนกแนวคิดได้ 2 แนว คือ 1) แนวคิดการใช้การศึกษาที่เชื่อมโยงกับภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรม ซึ่งปรากฏในกรณีของประเทศ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ และ 2) แนวคิดการใช้การศึกษาที่เชื่อมโยงกับความเป็นต้นแบบและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและโลกของการเมือง การปรากฏในกรณีของประเทศ สหรัฐอเมริกา และ เยอรมนี นอกจากนี้แนวคิดข้างต้นแล้วการศึกษาคำนี้ยังพบว่า ประเทศที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 5 ประเทศ ไม่ได้มีการกำหนดนโยบายที่กำหนดให้การศึกษาเป็น Soft Power โดยตรง แต่ก็พบว่ามีการกำหนดนโยบายแบบอื่น ๆ ที่สามารถอนุมานได้ว่าเป็นการใช้การศึกษากลายเป็น Soft Power อาทิ เยอรมนี มีการประกาศนโยบายเพื่อส่งเสริมการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติผ่านการให้ทุนการศึกษาแบบให้เปล่าและการให้วีซ่าระยะยาว 18 เดือน เพื่ออยู่ทำงานต่อหลังเรียนจบแก่นักศึกษา

ชาวต่างประเทศ เป็นต้น ในขณะที่ประเทศจีนได้ดำเนินนโยบายในด้านการส่งออกการศึกษาไปยังต่างประเทศ โดยมีนโยบายจัดตั้งสถาบันการศึกษาด้านภาษาจีนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

3. ผลการศึกษารูปแบบและวิธีการในการใช้การศึกษา เป็น Soft Power ของประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดีทั้ง 5 ประเทศ สามารถจำแนกรูปแบบการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ได้ 8 รูปแบบ ได้แก่ (1) ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาต่างชาติ (2) การใช้จุดเด่นด้านวิชาการ/ความเป็นต้นแบบ ในการดึงดูดชาวต่างชาติให้เข้ามาศึกษา (3) การใช้จุดเด่นด้านวัฒนธรรมในการดึงดูดชาวต่างชาติให้เข้ามาศึกษาต่อ อาทิ ภาษา อาหาร แหล่งท่องเที่ยว (4) การมีสถาบันการเรียนรู้เฉพาะทางด้านภาษาที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ซึ่งสามารถดึงดูดนักเรียนนักศึกษาจากต่างประเทศ (5) การสร้างและส่งออกหลักสูตรทางการศึกษา (6) การมีหน่วยงานหรือองค์กรความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างประเทศ (7) การจัดตั้งสถาบันการศึกษา ในต่างประเทศ และ (8) การจัดโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษา

4. ผลการศึกษาผลสำเร็จของการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 5 ประเทศ อันประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) คุณภาพการศึกษา วัดจากผลของคะแนน PISA ในปี ค.ศ. 2018 พบว่า ประเทศจีนมีคะแนนสูงที่สุดทั้ง 3 ด้าน รองลงมาได้แก่ ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเยอรมนี ตามลำดับ (2) คุณภาพของสถาบันการศึกษา วัดจาก ค่า ACI: Academic Cohesion Index ที่คำนวณจากจำนวนสถาบันที่ติด 10,000 อันดับแรกหารด้วยจำนวนสถาบันทั้งหมดในประเทศ คิดเป็นร้อยละ พบว่า ประเทศที่มีค่า ACI สูงที่สุดคือประเทศสหรัฐอเมริกา รองลงมาได้แก่ ประเทศเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศจีน ตามลำดับ (3) จำนวนนักเรียนนักศึกษาแลกเปลี่ยน วัดได้จากจำนวนนักเรียนนักศึกษาในแต่ละปี รวมทั้งศึกษาแนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่มาแลกเปลี่ยนในประเทศเป้าหมายระหว่างปี 2019 - 2023 จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกามีจำนวนนักเรียนแลกเปลี่ยนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ประเทศจีน ประเทศเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น 231,146 คน และประเทศเกาหลีใต้ (4) ผลงานทางวิชาการ วัดได้จากจำนวนผลงานทางวิชาการที่ได้รับการเผยแพร่หรือตีพิมพ์ในแต่ละปี เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนบทความทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ 5 ปี ย้อนหลัง (2018 - 2022) พบว่า ประเทศจีนมีจำนวนบทความมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น 705,386 และประเทศเกาหลีใต้ โดยผลรวมของการวัดผลสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power พบว่า สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีผลสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power มากที่สุด โดยประสบความสำเร็จเป็นอันดับที่ 1 ใน 3 หัวข้อคือ คุณภาพของสถาบันการศึกษา จำนวนนักเรียนแลกเปลี่ยน และ ผลงานวิชาการ ขณะที่จีนประสบความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ในประเด็นคุณภาพทางการศึกษา

5. ผลการวิเคราะห์มูลเหตุสู่ความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power ของประเทศที่เป็นกรณีศึกษา โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้เคยไปศึกษาแลกเปลี่ยนยังประเทศที่เป็นกรณีศึกษา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ในระดับชั้นใด หรือสาขาวิชาใดก็ได้ จำนวน 9 คน และนำมาสังเคราะห์เป็นมูลเหตุแห่งความสำเร็จในการใช้การศึกษาเป็น Soft Power จำนวน 2 มูลเหตุได้แก่ 1. *มูลเหตุด้านจำนวนระยะเวลาในการศึกษาต่อ* ซึ่งพบว่า ระยะเวลาที่นานกว่าจะทำให้ผู้เรียนได้รับอิทธิพลและซึมซับวัฒนธรรมและค่านิยมของประเทศที่ไปศึกษาต่อได้มากกว่า และสามารถส่งผลกระทบต่อผู้แวดล้อมได้มากกว่าผู้ที่ไปศึกษาต่อในระยะสั้น และ 2. *มูลเหตุด้านเงินทุนสนับสนุนและความพร้อมของทรัพยากรการศึกษา* ซึ่งพบว่าประเทศที่มีความพร้อมทางด้านเงินทุนสนับสนุนและความพร้อมของทรัพยากรทางการศึกษา จะสามารถดึงดูดและสร้างอิทธิพลให้แก่ผู้ต้องการไปศึกษาต่อมากกว่า

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัชฎาพร จุ้ยจั่น, (2565). ทำไม ‘ซอฟต์พาวเวอร์’ จึงแปลงวัฒนธรรมให้เป็นอำนาจที่แข็งแกร่งและได้รับการยอมรับไปทั่วโลก. เข้าถึงจาก <https://www.gqthailand.com/views/article/the-world-of-soft-power-super-power>
- มูลนิธิการศึกษาและวัฒนธรรมสัมพันธ์ไทย – นานาชาติ. (2566). United States สหรัฐอเมริกา | โครงการเอเอฟเอสนักเรียนแลกเปลี่ยน 1 ปี. เข้าถึงจาก <https://afsthailand.org/countries/united-states/>
- วรรณวิไล สนิทผล. (2565). ปลัดดัน Soft power ไทย เพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์. เข้าถึงจาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220421131843109>
- ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน. (ไม่ปรากฏชื่อเรื่อง). (ม.ป.ป.). เข้าถึงจาก <http://www.vijaichina.com/%E0%B8%BAbook-reviews/597>
- สถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเล, (ม.ป.ป.). ประวัติความเป็นมา เข้าถึงจาก <https://www.dup.ac.th/msrc/about.php>
- สำนักข่าวสารญี่ปุ่น. (2561). ข้อมูลการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น ฉบับที่ 1/2561. เข้าถึงจาก <https://www.th.emb-japan.go.jp/files/100327125.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). รายงานผลการดำเนินการสืบค้นข้อมูล เรื่อง นโยบายการใช้การศึกษา เป็น Soft Power ในการพัฒนาประเทศ: กรณีศึกษาจากต่างประเทศ (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ. (2565). Soft Power อำนาจแห่งความสร้างสรรค์ เพื่อสรรค์สร้างเศรษฐกิจไทย. เข้าถึงจาก <https://www.businesseventsthailand.com/th/press-media/news-press-release/detail/1461-soft-power-the-power-of-creativity-to-build-the-thai-economy>
- สุภาพิชญ์ ธีระวัฒน์. (2565). Soft Power (อำนาจละมุน). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2557). Soft Power. กรุงเทพฯ : สถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ.

ภาษาอังกฤษ

- Akiyoshi, Y. (2008). Facing Crisis: Soft Power and Japanese Education in a Global Context. In Watanabe, Y., Watanabe, Y. & McConnell, D. L (Ed.). Soft Power Superpowers (1st ed.). New York: Routledge.
- Altbach, P. G. & Peterson, P. M. (2008). Higher Education as a Projection of America’s Soft Power. In Watanabe, Y., Watanabe, Y. & McConnell, D. L (Ed.). Soft Power Superpowers (1st ed.). New York: Routledge.

- Atkinson, Carol. (2010). **Does Soft Power Matter? A Comparative Analysis of Student Exchange Programs 1980–2006**. Foreign Policy Analysis Vol.6 No.1 (January 2010). Oxford University Press.
- Balanushkina, Valeria V. (2020). **The Influence of Soft Power Strategy on Education in Japan**. The Foreign Languages Department. National Research University Higher School of Economics School of World Economy and International Affairs.
- Ball, S. J. (2021). **The Education Debate**. Policy Press.
- Ben-David, J. (2017). **Centers of learning: Britain, France, Germany, United States**. Routledge.
- Bendixsen, N. (2017). **The Soft Power of Mobile Apps: Establishing Influence and Growing Markets**. Routledge.
- Best College Reviews.org/Staff. (2023). **A History of the Ivy League**. Retrieved from <https://www.bestcollegereviews.org/history-ivy-league/>
- Bhagat, S. & Kim, D. J. (2020). **Higher Education Amidst COVID-19: Challenges and Silver Lining, Information Systems Management, 37(4)**, 366-371.
- Brand finance. (2023). **Global Soft power Index**. Retrieved from <https://brandirectory.com/softpower>.
- Bukh, A. (2014). **Revisiting Japan's Cultural Diplomacy: A Critique of the Agent-Level Approach to Japan's Soft Power**. *Asian Perspective, 38(3)*, 461-485.
- Bureau of Educational and Cultural Affairs. (2021). **Fulbright Program Overview**. Retrieved from <https://eca.state.gov/fulbright/about-fulbright/fulbright-program-overview>
- CEE Institute, (2023). **Structure**. Retrieved from <https://china-cee.eu/structure/>
- ChatGPT, personal communication, **Korea Fashion**. Retrieved September 5, 2023
- China Daily. (2014). **China to Promote Cultural Soft Power**. Retrieved from https://www.chinadaily.com.cn/china/2014-01/01/content_17208354.htm
- china education center. (2022). **Education in China**. Retrieved from <https://www.chinaeducenter.com/en/cedu.php>
- CRICED (Center for Research on International Cooperation in Educational Development). (2006). **EDUCATIONAL SYSTEM & PRACTICE IN JAPAN**. University of Tsukuba.
- Cowan & Arsenault. (2008). **Public Diplomacy Moving from Monologue to Dialogue to Collaboration: The Three Layers of Public Diplomacy**. The Annals of the American Academy of Political and Social Science. Vol. 616. Issue 1. (March 2008)
- DAAD. (2023). **Scholarship Database**. Retrieved from <https://www.daad.or.th/en/scholarship-database/>
- Daily, S., Burkhauser, M., & Halle, T. (2011). **School Readiness Practices in the United States**. *National Civic Review, 100(4)*
- David M. (2017). **Why Germany Educates International Students for Free**. Retrieved from https://www.timeshighereducation.com/news/why-germany-educates-international-students-for-free?fbclid=IwAR2Wv_GSvdN-

- Drechsel, U. (2021). **Germany: The World's Soft Power Super Power**. Retrieved from <https://brandfinance.com/insights/germany-the-worlds-soft-power-super-power>
- Ekaterina A. Antyukhova. (2019). **Education as «soft power»: the experience of Germany**. DOI:10.17223/19988613/57/6
- Erudera. (2019). **China International Student Statistics**. Retrieved from <https://erudera.com/statistics/china/china-international-student-statistics/>
- Escobar, P. M. (2013). **Food as a tool for international relations**. *Soft Power and Public Diplomacy*, 183-203.
- Fischer, F., & Miller, G. J. (Eds.). (2017). **Handbook of Public Policy Analysis: Theory, Politics, and Methods**. Routledge.
- Geiger, R. & Heller, D. (2012). "Financial trends in higher education: The United States," *Voprosy obrazovaniya / Educational Studies Moscow, National Research University Higher School of Economics*, issue 3, 5-29.
- GKS Scholarship. (2023). **Global Korea Scholarship GKS 2023**. Retrieved from <https://gksscholarship.com/2023/02/20/global-korea-scholarship-gks-2023/>
- Goethe Institute. (2023). **Tasks and targets**. Retrieved from <https://www.goethe.de/ins/th/en/ueb/auf.html>
- Greene, J. P. & Forster, G. (2003). **Public High School Graduation and College Readiness Rates in the United States**. Education Working Paper No. 3. Center for Civic Innovation. The Manhattan Institute.
- Grindle, M. S. (2017). **Politics and policy implementation in the Third World (Vol. 5159)**. Princeton University Press.
- Hetter, Katia, et al. (2016). "17 best places to visit in 2017". *CNN Travel, CNN*. Retrieved from <http://edition.cnn.com/travel/article/best-places-to-visit-in-2017/index.html>.
- Indicators, O. E. C. D. (2020). **Education at a Glance 2022**.
- Ivy League. (2023). **About the Ivy League**. Retrieved from https://ivyleague.com/sports/2017/8/13/HISTORY_0813173057.aspx
- JAIF Management Team. (2023). **JENESYS Programme, Japan-ASEAN Integration Fund**. Retrieved from <https://jaif.asean.org/jaif-component/jenesys-programme/>
- Jang, G-j & Park, W. K. (2012). **Korea Wave as Tool for Korea's New Cultural Diplomacy**. *Advances in Applied Sociology*, 2(3), 196-202.
- Jann, W., & Wegrich, K. (2017). **Theories of the Policy Cycle**. In *Handbook of public policy analysis* (pp. 69-88). Routledge.
- JASSO. (2023). **JASSO – Thailand**. Retrieved from <https://www.jaic-bangkok.org/>
- JASSO. (2023). **Result of International Student Survey in Japan, 2022**. Retrieved from <https://www.studyinJapan.go.jp/en/statistics/zaiseiki/data/2022.html#:~:text=Result%20of%20International%20Student%20Survey%20in%20Japan%2C%202022,type%20%28%29Five%20major%20countries%20%2F%20regions%20of%20origin>

- JET Programme. (2023). **History of JET Programme**. Retrieved from <https://jetprogramme.org/en/history/>
- Jie, Y. & Wallace, J. (2021). **What is China's Belt and Road Initiative (BRI)?**. Retrieved from <https://www.chathamhouse.org/2021/09/what-chinas-belt-and-road-initiative-bri>
- Kacziba, Peter. (2020). **Political Sources of Hungarian Soft Power**. Retrieved from <https://www.semanticscholar.org/paper/Political-Sources-of-Hungarian-Soft-Power-Kacziba/3f13877616a3ff4101e440bc375e960a6acc8d0c>
- Kadir Aden Dirir. (2022). **Japan and South Korea's Implication of Soft Power: Cultural Aspects, Education, and Foreign Aid Diplomacy, Humanities and Social Sciences**. Volume 10, Issue 4, July 2022 , pp. 261-270. doi: 10.11648/j.hss.20221004.20
- King Sejong Institute Foundation. (2023). **Features of King Sejong Institute**. Retrieved from <https://www.iksi.or.kr/lms/main/about.do>
- Korean Ministry of Education. (2021). **Higher Education**. Retrieved from <https://english.moe.go.kr/sub/infoRenewal.do?m=0305&page=0305&s=english>
- Kruarattikan, S. (2015). **China at the Turn of the 21st Century: The Role of Public Opinion in Its Relations with Japan**. *International Journal of China Studies*, 6(2), 149-157.
- Kultusminister Konferenz . (2022). **The Education System in the Federal Republic of Germany**. Retrieved from <https://www.kmk.org/kmk/information-in-english.html>
- Kwon, J. & Bae, G. (2023). **South Korea brought K-pop and K-dramas to the world. The Korean language could be next**. Retrieved from <https://edition.cnn.com/2023/01/17/asia/korean-language-learning-rise-hallyu-intl-hnk-dst/index.html>
- Make it in germany. (2023). **Germany's School System**. Retrieved from <https://www.make-it-in-germany.com/en/living-in-germany/family-life/school-system>
- Marleku, A. (2019). **Education as an Instrument for China's Soft Power**. Retrieved from <https://www.trtworld.com/opinion/education-as-an-instrument-for-china-s-soft-power-25699>
- McClory, J. (2012). **The New Persuaders III**. Institute for Government/Monocle.
- McGray, D. (2002). **Japan's Gross National Cool**. *Foreign policy*, (130), 44.
- McKinsey & Company. (2021). **Entrepreneurship zeitgeist 2030**. Retrieved from https://www.mckinsey.com/industries/technology-media-and-telecommunications/our-insights/entrepreneurship-zeitgeist-2030?fbclid=IwAR10-gVMeCB_fMAUx1sr_4ix846wok0SLWsnE-UxMOJa1fjjnv00pT6i7V8#/
- Metzgar, E. (2016). **The Japan Exchange and Teaching (JET) program: 30 Years of Public Diplomacy in Practice**. In J. Mathews-Aydinli (Ed.), *International education exchanges and intercultural understanding: Promoting peace and global relations* (pp. 113–130). Cham, Switzerland: Springer.

- Ministry of Foreign Affairs of Korea. (2012). **Chapter 5 Enhancing Korea's Pole and Prestige. In 2011 Diplomatic White Paper.** Retrieved from http://www.mofat.go.kr/Eng/policy/whitepaper/index.jsp?menu=m_20_160
- Ministry of Foreign Affairs of Korea. (2013). **Overview of Cultural Policy.** Retrieved from [http://www.mofa.go.kr/ENG/policy/culture/overview/index.jsp? menu=m_20_150_10](http://www.mofa.go.kr/ENG/policy/culture/overview/index.jsp?menu=m_20_150_10)
- Mubah, A Safril. (2019). **Japanese Public Diplomacy in Indonesia: The Role of Japanese Agencies in Academic Exchange Programs between Japan and Indonesia.** *Journal Global & Strategis*. 1, 37.
- NEASC. (2023). **An introduction to International School Accreditation _ NEASC - New England Association of Schools and Colleges.** Retrieved from <https://www.neasc.org/overview-international>
- Nuffic. (2020). **The Education System of Japan Described and Compared with the Dutch System.**
- Nye, J. & Kim, Y. (2019). **Soft Power and the Korean Wave.** In Kim, Y. (Ed.). *South Korean Popular Culture and North Korea* (1st ed.). London: Routledge.
- Nye, J. S. (1990). **Bound to Lead: The Changing Nature of American Power.** New York: Basic Books.
- Nye, J. S. (2004). **Soft Power: The Means to Success In World Politics.** New York: Public Affairs.
- OECD (2018), **Education Policy in Japan: Building Bridges towards 2030**, Reviews of National Policies for Education, OECD Publishing, Paris, Retrieved from <https://doi.org/10.1787/9789264302402-en>.
- OKMD. (2022). **SOFT POWER.** *The knowledge*, 4(22), 1-52.
- ONESQ. (2023). **Framework for the External Quality Assurance for Basic Education.** Retrieved from <https://www.onesqa.or.th/en/profile/1289/>
- OpenLearn. (2019). **A Brief Introduction to the Chinese Education System.** Retrieved from <https://www.open.edu/openlearn/education-development/a-brief-introduction-the-chinese-education-system>
- Ostashova, Y. (2020). **Higher Education as a Soft Power Tool of State's Foreign Policy.** 10.2991/assehr.k.201212.053.
- Pappas, J. D. (2023). **Countries Arranged by Number of Universities in Top Ranks** (*Webometrics, Jan 2023*). Retrieved from https://www.academia.edu/96242946/Countries_arranged_by_Number_of_Universities_in_Top_Ranks
- QS World University Rankings. (2023). **Subject Rankings 2023.** Retrieved from <https://www.topuniversities.com/subject-rankings/2023>.
- Reynolds, Christian. (2012). **The Soft Power of Food: A Diplomacy of Hamburgers and Sushi?.** *Food Studies: An Interdisciplinary Journal*. 1.

- Schleicher, A. (2019). **PISA 2018: Insights and Interpretations**. OECD. Retrieved from <https://www.oecd.org/pisa/PISA%202018%20Insights%20and%20Interpretations%20FINAL%20PDF.pdf>
- Scholaro. (2022). **Education System in China**. Retrieved from scolar.com/db/countries/china/education-system
- Schudson, M. (1984). **Embarrassment and Erving Goffman's Idea of Human Nature**. *Theory and Society*, 13(5), 633–648.
- Sender, W. (2022). **Railway Apprentice Guide Germany**. Retrieved from <https://en.life-in-germany.de/railway-apprenticeship-in-germany-guide/>
- SJR. (2023). **International Science Ranking**. Retrieved from <https://www.scimagojr.com/countryrank.php>
- Straubhaar, J. D. (2007). **The Cultural Logic of Media Convergence: An Industry Perspective**. *International Journal of Cultural Studies*, 10(2), 143-153.
- Study in Germany. (2023). **Germany International Student Statistics 2023**. Retrieved from <https://www.studying-in-germany.org/germany-international-student-statistics/>
- Study in Germany. (2023). **Working in Germany After Graduation - Study in Germany for Free**. Retrieved from <https://www.studying-in-germany.org/working-in-germany-after-graduation/>
- Tang, Y., Ma, Y., Wong, C. W., & Miao, X. (2018). **Evolution of Government Policies on Guiding Corporate Social Responsibility in China**. *Sustainability*, 10(3), 741.
- Tapia, K. (2022). **The Education System of South Korea**. Retrieved from <https://haneulsem.com/2022/03/29/education-system-of-south-korea/>
- Thailand Film Office, Department of Tourism. (2018). **Film Statistics**. <http://www.thailandfilmoffice.org/index.php/en/film-statistics>.
- Thongtakorn, C., & Niyomthai, S. (2018). **Analysis of China's 21st Century Silk Road Policy**. *Thai Journal of Public Administration*, 16(1), 95-95.
- Times Higher Education. (2023). **World University Rankings by Subject**. Retrieved from <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/by-subject>
- Trommler, F. (2015). **Soft Power: Its Use in German and American Cultural Diplomacy**. <https://aicgs.org/publication/soft-power/>
- U.S. Citizenship and Immigration Services. (2023). **Students and Employment**. Retrieved from <https://www.uscis.gov/working-in-the-united-states/students-and-exchange-visitors/students-and-employment>
- U.S. Immigration and Customs Enforcement. (2022). **Annual Report on International Student Trends**. 2022 SEVIS by the Numbers Report.
- UIL. (2014). **The Lifelong Learning City Project in the Republic of Korea**. Retrieved from <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/lifelong-learning-city-project-republic-korea>

- Vyas, U. (Ed.). (2010). **The Activities of the Japan Foundation in China.** In *Soft Power in Japan China Relations: State, Sub-State and Non-State Relations* (pp. 78–104). London, England: Routledge
- WASC. (2023). **WASC International – Accrediting Commission for Schools.** Retrieved from <https://www.acswasc.org/wasc-international/>
- Wen, W. (2018). **Inbound International Student Policies in China: A Historical Perspective.** *Asian Education and Development Studies*, 7(2), 174-183
- Wojciuk, A., Michatek, M., & Stormowska, M. (2015). **Education as a Source and Tool of Soft Power in International Relations.** *European Political Science*, 14, 298-317.
- Wordsrated. (2023). **Educational Publishing Statistics.** Retrieved from <https://wordrated.com/educational-publishing-stats/>
- Yoko, J. (2017). **Japan’s Diplomatic Policy on Southeast Asia: Fukuda Doctrine and Beyond for Regional Development.** *Advanced Science Letters*, 23(10), 9944-9946.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.สุเทพ แก่งสันเทียะ
 ดร.สวัสดี ภูทอง
 นายธนู ขวัญเดช
 นางศิริพร ศรีพันธ์
 ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแท้
 นายปานเทพ ลาภเกษร

 ดร. ศศิรัศม์ วีระไวทยะ

เลขาธิการสภาการศึกษา
 รองเลขาธิการสภาการศึกษา
 รองเลขาธิการสภาการศึกษา
 ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา
 ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
 ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความร่วมมือกับ
 ต่างประเทศ (2565 – 2566)
 ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความร่วมมือกับ
 ต่างประเทศ (2566 - ปัจจุบัน)

ผู้พิจารณารายงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รวบรวมข้อมูล /เรียบเรียง และจัดทำ:

นายสิงหชาติ ไตรจิตต์

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

หน่วยรับผิดชอบโครงการ: สำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร. ศศิรัศม์ วีระไวทยะ

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความร่วมมือกับ
 ต่างประเทศ

กลุ่มนโยบายด้านการศึกษากับต่างประเทศ

นายสิงหชาติ ไตรจิตต์

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ (2564 – 2566)

นางสาววรางคณา กฤตสัมพันธ์

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ (2566 – ปัจจุบัน)

กลุ่มความร่วมมือกับต่างประเทศและวิเทศสัมพันธ์

ดร. สายรุ้ง แสงแจ้ง

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

นางสาวอรวิภา รุ่มโรย

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ฝ่ายบริหารทั่วไป
นางสาวสมพร ถึงไชย
นางสาวกจิวรรณ เหลือรักษ์

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
ผู้ช่วยนักวิชาการ

โทร 0 2668 7123 ต่อ 2538 2539

โทรสาร 0 2243 8330

Email: oecinterpol@gmail.com Website: www.onec.go.th

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่

55/2566

ISBN 978-616-270-447-5

